Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 29 сентябрь, 1977 шу. ● № 117 (5784). ● Мах 2 кеп.

КОНСТИТУЦИОННИ КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

27 сентябре Кремле новкъоста Л. И. Брежнева — Конституционни комиссе Председатела, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела председателал а деш Конституционни комиссе аргIанара заседани хилар. Цига йийцар комиссе балха итогаш а дерригача халкъо ювцаш тийнна предложенеши тоадараши тIадола СССР Конституце проект а.

Заседане къамаьл дир новкъоста Л. И. Брежнева.

Комиссе, аьлар Л. И. Брежнева, боккха творчески беркатек болх баьб. СССР Конституцеца бийза берриг болх вIаштIехьбоахар а хинна дIаэттар из. ХIаьта, шоана ма-харра, из болх кIезига бацар. Вай паччахьалкхен Керттера Закон дувцача дакъа лаьцар ерригачо парте, дерригача советски халкъо. ХIаьта цу даькъе вай баьча берригача балхах йола керттера вывод, сона хетачох, вай партен вай халкъон Iалаьмате чIоагIа йола цхьоагIо, коммунизм хьалъечара керттера декхараш толаме кхоачашде шоаш чIоагIа хьашт долаш хилар цIаькха а хьахьекхар.

Шоана дагадоагIа биъ бутт хьалха Конституционни комиссе СССР Лакхехьарча Совета Президиумага СССР Конституце проект дIачуенна. Тахан вай ювца езаргья вай комиссе баьча балха итогаш дерригача халкъо ювцача хана тийнна предложенеш теркаме а эцаш Конституце проект бокъалгахьа яккхара а тIатохараш дара а дош къоастаде.

Советски халкъо дег тIара къоабалбир шийга хьажийта хьаденнача документа чулоацам.

Юкъарчал доацаш Конституце проекта текстана йоагIаш йола предложенеш ма-ярра Iомаяьй Конституционни комиссе секретариате. Секретариата балха юкъеззабар боккхий партийнни советскии болхлой, Iилмахой — Iилма тайп-тайпарча доакъошкара специалисташ, паччахьалкхен учрежденейн общественни организацейн болхлой. Теркал ца еш йитаяц цхьаккха а предложени, цхьаккха а замечани.

Массе оагIорахьарен чIоагIен баьча балха ларда тIа вIаштIехьъяьхай Конституце проектана юкъедахьа доагIача тоадарашца ювзаенна рекомендацеш а хIаьта иштта цхьадола тоадараш тIаэца йиш ца хиларах хетараш а.

Текст нийсъечен дIакхоачашъечен, редакционни тоаеча хьисапе да дукхагIа дола тIатохараш. Цхьабакъда цхьадараша корта а болаш дола тоадараш юкъедахь. БIарча хьанийцача ала мегаргдолаш да, проект миллионаш болча советски наьха опытаца йIаьхий яьй аьнна, белгалдаьккхар новкъоста Л. И. Брежнева.

Новкъоста Л. И. Брежнева дIахо баьшхар Конституце проекта текста тIа деча, дерригача халкъо ювцача хана гражданашкара хьакхаьча предложенеш теркал а еш могадеш долча лоархIамегIча тоадарий чулоацамии лоархIами. Белгала аьлча, уж доагIа социализмерча къахьегама лоархIам, социалистически доалахье хьурматдеш лелаяр, социалистически демократи дIахо дегIайоалаяр санна долча доакъошта.

Нов. Л. И. Брежнева иштта дийцар, хьакхаьчача предложенеех цхьаяраш тIаэца йиш йоацаш хиларах а — е хIанз долаш дола законодательство цар кердадоахаш, Керттера Закон сов чIоагIа ма-дарра доашхаш е практически балха тIа теркалъе езаш хиларах, е шоай маIанга диллача тIаэца йиш йоацаш йоландаь.

Л. И. Брежнева хьакхайкадир Конституце проектана юкъедахьа могадеш дола хувцамаш комиссе къоабалдергдолгах ше дог тийша хилар.

Шийн къамаьл чакхдоалаш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар:

Конституце проект кийчъеча хана а хIаьта цул тIехьагIа гражданашкара хьауха предложенеш вIашагIтохачен лоархIачен хана а Iалаьмате боккха, дуккхача къахьегамен политически лоархIамен болх баьб. Цунна юкъеззабар парте ЦК секретараш керте а болаш бола вай кулгалду новкъостий а, КПСС ЦК аппарата, дуккхача паччахьалкхен органийн общественни организацейн болхлой а, боккхий Iилмахой — правани знане кхыча отраслейн даькъера специалисташ.

Конституционни Комиссе цIерагIа цу берригача новкъосташта баркал аьлар цун Председатела.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Конституционни комиссе секретариата балха хьакъехьа дийцача КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Б. Н. Пономарева. Цо хоам бир Конституце проекта тIа болх беш эггара тIехьагIа яьккхача хана хьачутийннача тоадарий хьакъехьа.

Дувцача дешах лаьца къамаьлаш дир Белорусски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Социалистически Къахьегама Турпала И. Е. Полякова, СССР Iилмай Академе вице-президента академика П. Н. Федосеева, М. В. Фрунзе цIерагIча Московски кIадай фабрика ткачихас Социалистически Къахьегама Турпала М. С. Иванниковас, къахьегамхой депутатий Винницки областной Совета исполкома председатела Социалистически Къахьегама Турпала В. М. Кавуна, СССР Лакхехьарча суда председатела Л. Н. Смирнова. Цар хьаллаьцар Конституционни комиссе Председатела новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлаца хьакхайкадаь хетараш. Къамаьлаш даьраша массава раьза а волаш белгалдоахар, дерригача халкъо ювцаро кердача Керттерча Закона проект болхлой, колхозхой, интеллигенце, дерригача советски халкъа коллективни опытаца йIаьхий е йиш хулийтаргхилар.

Конституце проект ювцарца дувзаденна советски наьха къахьегамен творчески хьинар чIоагIгIа айденна хилар, КПСС XXV съезда решенеш толаме кхоачашъе, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизар кердача производственни толамашца белгалдаккха лаьрхIа уж хилар хьахьокхаш дола масалаш доаладир Конституционни комиссе членаша.

Конституционни комиссе лаьрхIад:

СССР Конституце проект дерригача халкъо ювцара итогий хьакъехьа Конституционни комиссе Председатела нов. Л. И. Брежнева баьча хоама тIа хьакхайкаьча положенештен выводаштен геттара раьза хила.

Советски Социалистически Республикай Союза Конституце (Керттерча Закона) проект из дерригача халкъо ювцара итогашка хьежжа юкъедихьача нийсдарашца, тIатохарашца, тоадарашца цхьана къоабалъе.

ТIехьагIа нийсазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета аргIагIа йоаца ворхIагIа сесси хьажийта дIачу а лургйолаш СССР Конституце проект СССР Лакхехьарча Совета Президиум хьажийта дIачуяла.

(ТАСС).

СЕМИНАРА ТЕМА—«СИЙЛАХЬ-БОККХА ОКТЯБРИ ДУНЕН РЕВОЛЮЦИОННИ ПРОЦЕССИ»

Селхан КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ЦIагIа хилар КПСС арахьарча политика дешай лекторий - международникий, политинформаторий группай, агитколлективай кулгалхой, общественни Iилмай лакхерчен юкъерча специальни дешара заведенейн хьехархой республикански семинар.

Семинаре дувца оттадаь дош дар РСФСР лекторий-международникий массазарча республикански семинар - совещане ялхлагIча заняте материалашта хетадаь. Цун тема яр «Сийлахь - боккха Октябри дунен революционни процесси» яхаш.

«СССР экономически хьал», «Хельсинкера Белграде (европейски континента тIарча кхерамзленахи вIаши цхьана гIулакхаш леладарахи» йолча проблемах) яхача темаех лаьца хоам беш къамаьл дир РСФСР «Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце правленерча СССР арахьарча политиканеи дунен мехкий халкъашта юкъерча гIулакхаштен пропаганда яра Iилма-методически совета бюро председатела заместитела нов. П. В. Ивакина.

РСФСР «Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце правлене референта нов. В. И. Каблова темаш яр: «Сийлахь - боккха Октябри дунен социалистически системей», «Вай хана тIема кхохкам кIаьдбара проблемаш».

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела лектора нов. П. И. Ясько къамаьл деш вар укх темаех хоам беш: «Сийлахь-боккха Октябри дунен юкъера коммунистически болами», «Пролетарски интернационализм — КПСС балха ларда принцип».

Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча М. Д. Миллионщикова цIерагIча мехкдаьтта института философеи Iилман коммунизмаи кафедра вокхагIа волча преподавателa, РСФСР «Знание» общества Нохч-ГIалгIай республикански организаце правленерча СССР арахьарча политиканеи дунен мехкий халкъашта юкъе латтача гIулакхаштеи пропаганда яра Iилма-методически бюро председатела В. Д. Клочкова къамаьл дир «Маоистски политика антисоциалистически маIан» яхача темах.

Цига дакъа лоацаш хиннараша даьча дуккхача хаттарашта кIоаргга чулоацам болаш жопаш делар семинаре.

В. БАЙКИН,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома лектор.

СССР оборона министра приказ

1977 ш. 26 сентябрь. № 233. г. Москва.

Эскаре гIулакх дара оттаяь ханаш яьха баьнна тIема гIулакхаш тIара нах 1977 ш. ноябре-декабре СССР Герзашпарча Низашкара дIабахарахи бокъонца дола тIема гIулакх де гражданаш эскаре аргIана тIахьехарахи.

«Массава а тIема гIулакх де декхарийла хиларах» долча СССР Законага хьежжа аз **приказ лу:**

1. Бокъонца дола тIема гIулакх дара ханаш 1977 ш. 1 январь тIакхачале чакхйоалаш бола тIема гIулакхаш тIара нах 1977 ш. ноябре-декабре запасе а бохийташ Советски Эскара, ТIема-Форда Флота, доазон тIарчен чурчен бIуи мугIарашкара дIабаха.

2. ТIема гIулакхаш тIара нах запасе бохийташ хиларца дувзаденна, укх приказа хьалхарча пунктага хьежжа Советски Эскаре, ТIема-Форда Флоте, доазон тIарчен чурчен бIу тIа бокъонца дола тIема гIулакх де тIахьехалба тIахьийхача дийнахьа 18 шу дузаш бола, тIахьехамах мукъабовлара бокъо йоацаш бола гражданаш а, хIаьта иштта тIахьехамах мукъабовлийта ханаш чакхъяьнна хинна боккхагIа бола гражданаш а.

3. Ерригача роташка, батареяшка, эскадрильяшка, кемаш тIа дIакхайкадолда приказ.

СССР оборона министр
Советски Союза Маршал
Д. УСТИНОВ.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ 9 БЕТТА ПЛАН

ЦIейна хьалхарча къахьегама вахте а этта, СССР Лакхехьарча Совета аргIагIа йоаца сесси хьаеллара даха ма-доагIара накъадахара, иштта Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийнен «Юбилейни вахта толаме чакхъяккха» яхача болаmен социалистически яхь а йоаржаяь республика промышленноста болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй продукцена реализаци яреи керттера промышленни изделеш арахецареи план. Бутт чакхбалале мехка лургья кхы а миллион сома маьха тайп-тайпара продукци.

Яхье баьннараштa хьалха боагIа Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене мехкдаьтта доахараш. Цу объединене дикка тIехкхоачашдаьд планал совгIа мехкдаьттеи гази яккхара шера хьалхашка оттадаь хинна декхараш.

Планаши социалистически декхараши кхоачашдеча белгалдаххал толамаш даьхад «Красный молот», «Оргтехника» производственни объединене, «Электроприбор», «Пищемаш», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», «Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни, «Чечингушводстрой» гIишлон управлене аьшка-бетонни изделеш арахецача Аргунски заводий, чхьагIара-коньячни комбината, шурий промышленноста объединене, маькх еча Грозненски комбината, макаронаш еча фабрика коллективаша, кхыча дуккхача производственни объединенеша, предприятеша.

Дуккхача предприятешка тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле дегIайоалаяра, арахецача продукце дикал тоаяра, юкъарча производства эффективность лакхъяра заданеш.

Заводий а фабрикай а коллективашта юкъе тIатIа шерагIа яржаш я «Юбилейни вахта толаме чакхъяккха», «ХIара балха денна — дикала Знак», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа а юбилейни шу еррига керттера производственни заданеши тIаийца социалистически декхараши кхоачашн тIехкхоачашн дарца чакхдаккхара а йола яхь.

ЛаьрхIачул хьалха

НАУРСКИ РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОША ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШДАЬД ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА ТIАЙИЦА ДЕКХАРАШ

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизарга дикача балха хьоккхамашца бахара кийчоеш болча тха района къахьегамхоша лоархIаме котало яьккхай социалистически яхье — ханал хьалха кхоачашдаьд юбилейни шера ялат, сомаш, баьцадаараш, тха даккхараи паччахьалкхенга доххараи тIайица лакхара социалистически декхараш.

Хьалхехбаь дика хьувкъам чуйицача кхаш леладераша, Даьхенна дIаденнад 9300 тонн гаргга ялат, планагIа 8800 тонн йоагIача. Баьцадаараш декхад боахамаша 2300 тонн — 300 тонн аьнначул дукхагIа, сомаш — 2950 тонн, тIайицача декхарегIа 2600 тонн хиннача. ТIайица хинна декхар тIехкхоачашдеш, 1111 тонн тха декхад.

Планал совгIа юртбоахама продукци дIалулга дIахо хьош да.

А. КАРАГИЧЕВА,
КПСС Наурски райкома хьалхара секретарь.

Б. ЧАГАЕВ,
райисполкома председатель.

100000 ТОНН ХЬАЖКIАШ ЙОАХАРГЬЯ ВАЙ!

ЦIей тIаккхача 38 ди мара дац

Сихбенна шоллагIа хьувкъам чуэцаш ба укх деношка «Предгорный» совхоза кхашкара болхлой, 100 эзар тонн хьажкIаш яхара йоаржаяьча социалистически яхьа юкъе а баха. Болх дIаболабаьча пхе дийнахьа хьекха яьннай 150 гектар.

Дика хьийкъад ялат: хIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш йоал юкъера лаьрхIача, планагIа 38 центнер йоагIача.

Конвейера хьисапе болх бу сихагIа гуйре чуерзае вIяшагIъеллача чуэцара-транспортни отрядо. Цунца 7 комбайн я. ХIара дийнахьа цар хьокх 32—35 гектар хьажкIаш, нормагIа 20 гектар совгIа йоагIача. Механизатораштa юкъерча социалистически яхье хьалхара моттигаш лелаю механизировании отряда начальника коммуниста Мусалаев Алхазура — Къахьегама ЦIеча Байракхен «Знак Почета» яхачен шин ордена кавалера, цун новкъосташа «Знак Почета» орден йолча Дакаев Алхазура, Витерханов Султана, Рамазанов Хьусена. Царех хIаране агрегато дийнахьа 4 — 4,5 гектар хьажкIаш хьокх, нормагIа 2,7 гектар йолча.

Советски халкъа а дерригача прогрессивни адамий а цIей тIаккхача 38 ди мара дисадац. Цудухьа юбилейна хьалхарча вахте хIара балха сахьатах бизза гIа пайда эца гIерт боахама коллектив. Кхашкара балхаш сихдаьи комплексагIеп ду. Ерригa хьажкIаш чуйица яха лаьрхIад укхаза 10 октябрга.

Ялат чуйица даьннача кхай тIа, из мукъадоаллашехь, оахама агрегаташ тIайоал. Механизатораша кхайкаяь девиз я — «Комбайн арайоаллашехь — кхай тIа нух!» яхаш. ХIанзалца лаьтта оахаш хиннай 3 трактор. Укх деношка царна 5 агрегат тIатехай. БIаьстанга ца оахаш цхьа гектар лаьтта ца дита лаьрхIад совхозе.

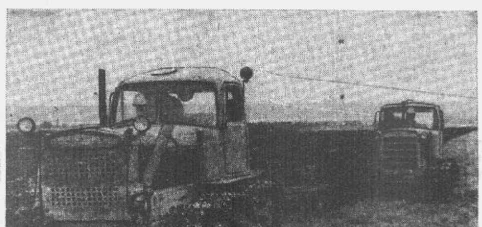
Оахам деча метте хьалхара моттигаш лелаю трактористаша Рахимов Махьмаден Абаев Ахьмаден: царех хIаране дийнахьа 6,5 — 7 гектар лаьтта оах, нормагIа 4,2 гектар йоагIача. Механизатораша диззача балха денах пайда эцаш бу болх.

Теркам тIабодаш я совхозе хьалъяь йоалаш латта хьажкIашта лаьрхIа «кийчача продукце бункер». Черсашкахьара енача проектах оборудовани а яйта хьалъеш йола комплекс массехк балха операцена лаьрхIа я. Цо кхай тIара хьаяххьашехь, машина тIара, е тележка тIара хьажкIаш Iойоассаю, транспортераца дIачу а йихье камера чу цIенъю, хорж уж, цул тIехьагIа, шо-шоай дикалга хьежжа, бункерашка хьалчуйохьийт. Из а транспортераща ду. ДIакIалъэттача машина кузов хьалъюз цу сахьате. Бункераш хьаеллалгеи дIакъовлалгеи механически да.

Из тайпа бункер (комплекс) республике хьалххара еш я. Специалисташа хьаяхачох цо бергба 200 сага боагIа болх. Ерригача оборудованега а хьалъярга а дIабода мах 13 эзар сом гаргга ба, хIаьта цхьан шера цо хьалургбола пайда 13 — 15 эзар сома маьха ба. Цу тайппара, цхьан шера чухь шийга дIабаха мах метаоттабу «кийчача продукце бункеро».

Октябра 60 шу дузача юбилейга из объект йистеяккхеи кхашкара балхаш чудерзаден, аьнна декхар оттадаьд «Предгорный» совхоза болхлоша шоашта хьалхашка.

СУРТАШ ТIА: «Предгорный» совхоза ялат чуэцара-транспортни отряда начальник, механизатор Мусалаев Алхазури (аьрдехьа) 1-ча отделене управляющи Масаев Махьмади;

механизаторий Рахимов Махьмаден Абаев Ахьмаден агрегаташ лаьтта оахача.

Д. ХАКИМОВА текст.
И. ПЛИЕВА сурташ.

АЬННАР КХОАЧАШДУ

ДукхагIа шурен дулхи даккхара айденнача хьинарца къахьегаш ба «Путь к коммунизму» яхача сунженски колхоза хьайбаш леладераш. 14 сентябрга, йис бетта планал совгIа а йолаш, 2632 тонн шура дIаеннай паччахьалкхенна. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара яьккхай 1713 килограмм шура. ХIанзлехьа 254 тонн дулх Даьхенна дIаденнад оаха, планагIа 360 тонн йоагIача.

Боахама довлахьа 3340 хьакхен 5906 бежани да, парех 1790 етт а болаш. ХIара денна 8600—8700 килограмм шура дIалу, план 6 эзар килограмм йолча. ХIаьта а из аьхки йоахаш хиннячул кIезигагIа я. Цудухьа из лакхъергйола наькъаш лохаш да тхо.

Шурий дикал — коллективо къаьстта теркалдеш гIулакх да. «ХIара литрана — дикала Знак!» яхача девизагIа ду хьайбашта Iуьнал скотникашеи дояркашеи. Балха хьоккхамаш дикагIа долаш ба скотникаш: Октябрьски Революце ордена кавалер Чебатаев Александр, Дзейтов ГIазмухьмад, Зубков Александр, Чапаев Джабраил. Опыт йолча скотникаша хьаьнагIа хургйолча тайпара оттаю доакъара рацион. ХIара кхоабача хьайбана лаьрхIа 3 килограмм ишк, 50 килограмм моша доакъар, 10 килограмм свекла лу.

Иштта боккхача безамца доахана Iуьнал ду доаркаша а. Къаьстта лакха хьоккхамаш доах республике цIи хезача доярка Астамирова Мината. Шера план 2100 килограмм йолча 8 бетта хIара кхоабача Iаттагара цо яьккхай 3328 килограмм шура. Шу дIадалалехьа кхы а 1200 килограмм шура йоаккхаргья цо. Ичиева Баяна яьккхай 2419 килограмм хIара Iаттагара. Царца яхь лелаю хIара Iаттагара 2305 килограмм шура яьккхача комсомолка Хамзатова Марема.

Шура дикагIен дукхагIен хилийтара доаркаша доагIаш дола Iуьнал ду хьайбашта: санитарни бокъонаша яххача тайпара цIена леладу уж, хаьханнахьа доакъар, муж тел.

Хьайбаш леладерашта юкъе цIи хеза я Iаьсий леладеш йола Хасуева Забура. Цо кхоабача 70-нех хIара Iаснлга дийнахьи буси 560 грамм дулх тIаккхет юкъера лаьрхIача, план 400 грамм йолча. Из толам бахьан долаш районе хьайбаш леладераштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар цо укх деношка. СовгIата Сийлен грамотеи, 100 сом ахчеи, санаторе яха путевкеи еннай Забурайна.

ХIанз хьайбаш леладерий коллектива хьалхашка латта декхар да — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача шера план дика кхоачашъяра ерригa торонаш оарцагIъяхар. Оаха лерхI кхы а 500 тонн дулхи, планал совгIа 400 тонн а йолаш 3650 тонн шурен Даьхенна дIаяла.

План тIехкхоачашъеш 15 эзар тонн силос, 5460 тонн сенаж, 800 тонн баьца витаминни хьоар, 2900 тонн ча, 700 тонн йол Iалашъяьй.

Б. ХАШТЫРОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза керттера зоотехник.

27 СЕНТЯБРГА ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ЯЛАТ ДIАДАЛАРАХ

(ТОННАШ)

Яхь лелаю районаш	ПланагIа дерригa а доха дезар	Декхар	План кхоачашъяра процент	Цу дакъе хьажкIаш
Ачхой-Мартановски	6600	6479	98	1277
Урус-Мартановски	12000	10971	91	1933
Веденски	100	154	154	—
Советски	200	131	65	—
Грозненски	14360	20150	140	5391
Сунженски	23420	20499	87	1461
Гудермесски	17800	13199	74	182
Шалински	15870	14161	89	4315
Малгобекски	9800	9919	101	226
Назрановски	15430	8336	54	13
Надтеречни	11450	16520	144	1167
Наурски	8520	9294	109	—
Шелковски	9450	1758	19	37
Республике гIолла	145000	131571	91	16002

ДИКА Я ХЬАЮ ПРОДУКЦИ

Тикашка дукха латтац XX партсъезда цIерагIча шалински колхоза цехера араювла продукци. Маринованни нарсаш, помидораш, консервировании Iажаш, сомий а комарий а сокаш чIоагIа къердаш я Шаьла, Грозне...

Раьза хул уж чам бола продукташ дIакхаьча нах.

— Къаьстта хьинар айденна къахьег укх юбилейни шера тха коллективо, — дувц колхоза кхачан цеха заведующе Шамилев Сайд-Хьасана. — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье доахача толамаша къаьгга тешал ду хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдергхилара. Оаха хIанзле мах беча организацешка дIакхачийтай 150 эзар условни банка баьцадаарийн сомийн консерваш. Дукха ха йоацаш доладеннад тхо сокаш кийчъе.

Со хилар колхоза кхачан цехе. Цига байзар сона хIара ди лакхача толамашца накъадоаха нах. Царна юкъе бар цеха маякаш хинна хьабоагIа Азизаева Марем, Тамаева Яхийта, Тасаева ПаьтIамат, кхыбараш.

Цехе я хIанзара кердагIйола оборудовани, болх беш ба йоккха опыт йола говзанчаш. Лаборанташ хьеж дика йоаца продукци ара ца ялийтарга. ЧIоагIа лоархIаме да лакхерча сортагIа мара продукци цехера дIа ца йолаш хилар. Парте XXV съездо 10-гIа пятилетка — дикала пятилетка лаьрхIай. Цунна жоп луш бу консервни цеха коллективо шийн болх.

ЦхьоалагIча смена бригадира Хатаева Зарас йоах:

— Тха бригадаца социалистически яхь лелаеш я Шамилева Алета кулгалду 2-гIа бригада. «ДикагIйола бригада» яха цIи яккхара къовсам лоаттабу оаха. Октябра юбилей тIакхоачаш ергья балха итогаш. Хьалхара моттиг яккха лерхI оаха цу яхье.

Колхоза кхачан цех — рентабельни боахам ба. ХIара шера колхоза бюджета юкъе доккха дакъа а дуллаш, цо тIабахьа цIена пайда 50 эзар сомага дIакхоач. Карара шу чакхдалале 300 эзар условни банка консерваш яхьийта лерхI коллективо бахача нахага йоххара.

Е. КИЗЕРОВА.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТХО КИЙЧА ДА

Политически дешар идеологически балха лоархIаме гIулакх да, цудухьа вай парте хаддаза йоакхо ю къахьегамхой идейно-теоретически боарам лакхбара. Коммунисташа, дуккха къахьегамхоша марксизм-ленинизм кIоаргга Iомаяр, цу знанешца уж вахаре хьинаре дакъа лаца бахар коммунизм хьалъечакерда толамаш дахара хилийза даргдоаца хIама да.

«Парте XXV съезда решенешка хьежжа партийни дешара декхарех» яхача КПСС ЦК соцам тIа хьалда белгалдаьхад политически экономически дешара система эргайоаккхаш тоайра де дезараш. Уж указанеш ларде а лувцаш, «Грознефтеоргсинтез» объединене партийни организацеша чакхдаьннача дешара шера къаьстта терко йир парте XXV съездеи КПСС ЦК октябрьскии (1976 ш.) майский (1977 ш.) пленумий материалаш кIоаргга Iомаяра. Из лекхар кхоачашдара тханнига вIашагIъехка болх беш яр «КПСС политика лоархIаме дешаш», «КПСС политика—марксизм - ленинизм вахаре кхоачашъяр», иштта кхыдола дешаш Iомаду курсаш. Цхьан дешаца аьлча, съезда материалаш Iомаеш хилар берригнех 90 процент бола ладувгIараш.

Кердача дешара шера дIахо кхы а кIоаргагIа Iомаергья КПСС XXV съезда материалаш, хIаьта иштта 4 октябре керда Конституци тIаэцар духьа дIайолалуча аргIанара йоацача СССР Лаккхехьарча Совета VII сессе материалаш.

ХIанз дIадолалуча дешара шера тха объединене предприятешка болх беш хургья 24 политшкола, 50 марксизма-ленинизма лардий школа, 34 семинарски группа, 32 комсомольски дешара кружок. Экономически дешара системе болх беш хургья 216 школа, 3700 къахьегамхо чу а лоацаш. Цар дIахо Iомаергья экономикахи кулгалдарехи йолча знаней лардаш, хIаьта иштта «Эффективности балха дикали лакхъярах йола дикагIйола опыт» яхача кердача программагIа занятеш дIайолаергья.

Партийни экономически дешара система вIашагIйоллача хана парткомо къаьстта чIоагIа теркам тIабахийтар пропагандистий кадраш хьахаржара. Укх шера школашкеи семинарашкеи занятеш вIаштIехьйоахарех 60 процент бараш лакхера образовани йолаш, 70 процент коммунисташ ба. Уж ба керттерча дакъе предприятей кулгалхой, производствай, цехий, отделий начальникаш.

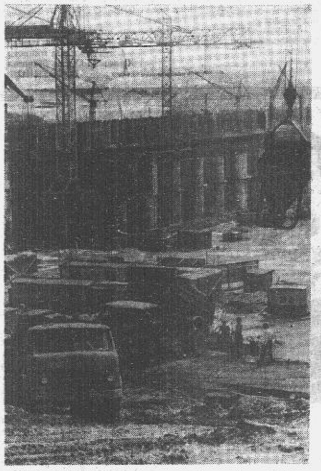
Дешара шу лерттIа дIадоладара хетадаь лош дийцар оаха партбюро шеррача заседане. Цу хьакъехьа лаьрхIа къамаьл хиннад ерригача предприятей парткомийи партбюройи заседанешка. Цига белгалъяьхар дешара формаш, чIоагIбир пропагандисташ, методически советаш.

Кердача дешара шера кийчо яра шерра болх беш хиннай политически просвещене кабинет а. Отта а яь чIоагIьяьй методически советеи пропагандистий массазарча семинареи планаш. Предприятешкарча пропагандистаща инструктивни совещанеш чакхъяьхай. царна эша методически рекомендацеши занятей планаши дIаеннай.

Пропагандисташка юххьанцара заняти корта болаш чакхъяккхийтаран мел эшачох лаьца царга хоам баран лаьрхIа семинар яьй.

Пропагандисташта эша литература, гойтара пособеш Iалашъяьй кабинето.

З. ИВАЩЕНКО,
«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене политпросвещене кабинета заведующи.

ТАТАРСКИ АССР. Кама яхача доккхача хи йистте, КамАЗа юххе хьалъеш латт Нижнекамски ГЭС — иттлагIча пятилетка пусковой объект. Цун мощность — 1 млн. 248 эзар киловатт.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара накъабаха яхье баьннача гидростроителчаша лаьрхIад йиъ бIаь эзар кубометр бетон чуйоттара йола шера задани 7-ча ноябрга кхоачашъеи хIаьта шу чакхдаллалца 35 эзар кубометр кхы а бетон чуйоттеи.

ТIайийца декхараш коллективо толамца кхоачашлу.

СУРТА ТIА: ГЭС-а котлована бетон чуйоттача.

Е. ЛОГВИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

«Промавтоматика» Iилмай-производственни объединене Грозненски опытни завода болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй Октябра 60 шу дузача цIейна къахьегама совгIат кийчдара. Цу яхье хьалхалаттачарех цаI ва Советски Эскаре гIулакх даь а ваьнна ше къахьегаш хиннача механосборочни участке юха балха вена комсомолец, гравер Абдулаев Алик. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо. Цхьаккха тайпа брак нийсъяллийтац шийбалха тIа.

СУРТА ТIА: болх беш ва гравер А. Абдулаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТIЕХЬАБУСАРАШ БОАЦАШ БЕ БОЛХ!

ТОЛАМЕХ КХОАЧАМБАЬ IЕРГДАЦ

СССР кердача Конституце проект ювцилга вай мехка дIадихьар КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачашъяран Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийленца накъабахаран яьржача социалистически яхье толамаш дахара хьинаре къахьегарца цхьана. «Малгобекнефть» НГДУ коллективо Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггIара накъадахара гуча а йоахаш балха юкъеккувл производства эффективности балха дикали дегIайоалаяра пайдане йола торонаш. Къахьегамхой творчество дегIайоалаяра ший тайпара кхьйоацача торонех цаI я социалистически яхь. Социалистически яхь шеръяран керда эффективни формаш лахаран чIоагIа йоакхо ю НГДУ партийни а профсоюзни а организацеша.

НГДУ коллективо раьза хинна хьаллаьцар СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода болхлоша «ХIара балха денна—дикала Знак!» яхача девизагIа къа а хьегаш лакхарча эффективностеи дикалени предприяти яха цIи тиллийтара юкъеяьккха инициатива. Из болам дIаболабаь цхьа шу да. Ала деза цу яхьо шебакъьяьлга. 1976 шера йола мехкдаьтта даккхара план тха коллективо ханал хьалха кхоачашйир, во лелац болх укх шера а. БархI бетта йола план 102,4 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа даьккхад 6650 тонн мехкдаьтта.

Социалистически яхь дIайоланьча хана деиз парткомо профсоюза группкомацеи боахама кулгалхошеи цхьана белгалдаьхар социалистически яхь шеръяра де дезараш, царца шоай моттиг йовзийтар партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта, кулгалхой болча инженерно-технически болхлошта, коллектива берригача членашта. Кердача болама лоархIам боккха хилар дувцаш кхетама болх дIабихьар коммунисташа-агитатораша, политинформатораша, пропагандисташа. «ХIара балха денна — дикала Знак!» яха болам чIоагIбенна дIаэттаб хIанз тха коллектива юкъе. Цунах дакъа лоацаш ба ерригача цехий, сменай, бригадай къахьегамхой. «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний тIахьахамца цхьана цу боламо тха торо хилийтай производства эффективность лакхъе, балха юкъе ца йоалаеш йиса хиннача торонех дикагIа пайда эца, производства деррига доакъаш дегIадоаладе, предприятера цхьаккхе цех, бригада, участок тIехьаюсаш ца хилийта, хIара болхлочунга ший нормаши тIайийца декхараши кхоачашдайта.

Иштта цу гIулакхашта новкъостал деш я болхлой кхетам совбаккхаран уж Iомабаран, тIехьабусарашта гIо даран, болхлочунгара начальникага кхаччалца болча наха шоай беххтоккхам бовзийтаран, сменах, бетта, квартала, шера йола, ерригача пятилетка планаш кхоачашъяйтара, коллектива хIара член ше предприяте да хиларах тешавара партийни а, профсоюзни а, комсомольски а организацеша. «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхошца цхьана оттаяь а чакхйоахаш а йола мероприятеш.

ХIара дийнахьа балха дн дIадоладалалехьа, смене болх беча берригача наха дакъа а лоацаш лувц дIадахача дийнахьа карагIдаьннараш. Цул тIехьагIа уж гойташ хул яхьа экрана тIа. Иштта белгалдоах хинна кхоачамбоацараш. Уж юха кердадаргдоаца наькъаш лех.

ХIанз оаха хIара дийнахьа итогаш ю са кабинете хулача планерке НГДУ службай балха. Цо новкъостал ду технически снабжене гIулакхаш сиха гIа кхоачашдайта, транспорта хьакъехьара, кхыдола дешаш дашха. Вешта аьлча, дерригa тIадерзадаь да производства болх нийса дIабахьара, дерригача доакъой планаш кхоачашъяра. Дика хьокхамаш а лу цу гIулакхаша.

Укх шера шоллагIча квартале социалистически яхье а этта баьча балха итогаш йича. Ерригсоюзни социалистически яхье тха коллективана кхоалагIа моттиг елар, хIаьта республике хьалхара моттиг яккхарах республикански Сийлен улга тIа а яьккхар.

Уж санна дола толамаш даха тха торо хилийтар Грознерча химикий а ростовчаний а болам хьаллацари массане хьинаре къахьегари дар аьлча харц хургдац. ХIанз тха коллективе графикал хьалха бувлаш болх беш ва 307 саг. Царех 70 саго кхоачашъяьй шоашта йола иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера планаш. Коллективерча 900 болхлочо, инженерно-технически болхлочо Октябра сийна тIайийца дола декхараш геттара лакха да. Социалистически яхье хьалха йоагIа кхаь РИТСа, скважинашта капитальни а лаьттан кIала а ремонт еча цехий нов. Тебоев, Белхароев, Галаев, Влизько, кхыбараш санна лакхара опыт йола мехкдаьттахой кулгалдеш бола коллективаш.

Пятилетка хьалхарча шин шера планаш хьогге кхоачашъяьй мастераша Д. Кокоева, Н. Литвинова, П. Пашенка кулгалдеча скважинашта капитальни ремонт еча бригадаша. Планал совгIа мехкдаьтта даккха аьнна Октябра 60 шу дизара сийна тIайийца хинна декхараш тIеххкоачашдаьд РИТС-ий коллективаша. НГДУ партийни организаце хьинаре къахьег болхлошка пайдане боламаш хьаллацийтара. Цо новкъостал ду болхлой творчески уйлаш совйоахаш, керда торонаш гучаяхийта. Иштта, мехкдаьтта доаккхача оператора коммуниста нов. Гринченка инициативагIа, партийни организаце гIо а деш НГДУ сиха дIадаьржар болхлоша кхьйола профессеш Iомаелга. Массехк професси йолча саго балха ха зехьа йойтац, къахьегама овсарле дегIакхувл. Цудухьа парткомо а лаьрхIар кердалар юкъедовладарга цехий начальникаш хьажийта, керда профессеш новкъоста Iомаяр болхлошта тIадилла, группаш вIашагIйохка, хьехамчаш тIачIоагIбе. Иштта болх чакхбаккхарах массехк профессех болх беш ва 43 саг, цунах баьнна пайда 25 эзар сом ба.

Яхь яржаро хьакхеллар цхьаькха а «ХIаране балха эффективностагара ерригача предприяте эффективностага» яха болам. Тха коллектива цехаша из тIа а ийцар. Социалистически яхь шерагIа йоаржаеча парткома дика гIо дар вIашагIъеллача керттерча специалистий совето а. Уж баьхан долаш дикка тоабелар цеховой партийни организацей болх.

Совето чIоагIа терко ю хьаллхе лелаерий опыт наха дикагIа дIайовзийташ, керда техника а технологи а балха юкъейоалаяра, материалаш, доагор, электроэнерги кхояйтара, социалистически яхьа итогаш нийсагIа яйтара. Яхьа ерригача формашта партийни кулгаллара болх тоабарца доккхагIа толамаш даха торо хул коллектива. Масала, 1976 шера материалаш а, доагор а, электроэнерги а кхоярах НГДУ коллективана Ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг хьожайир.

НГДУ инженерно - технически болхлошта юкъе шерра дIахьош я шо-шоай творчески планагIа болх бара яхь. Иштта хIанз къахьегаш ва 178 саг. Из яхь боккхача лоархIаме я хIара инженерно - технически болхлочо, гIулакхерча саго планагIа болх барца, тIахьожам барах дика пайда боалаш хиларца. ХIаране творчески планаш тIаерзаяь я балха производительности цун дикали лакхъяра.

Ростовчаний метод юкъейоалаяра къаьстта моттиг дIалоац хьехамчаша. Цу гIулакха вIашагIъелла болх беш я НГДУ хьехамчий а мастерий а совет. 28 хьехамча ва цу совете. Царех хIаравар лакхара опыт йола мехкдаьттахо, коммунистически къахьегама ударник, политически кхетам лакха боля, шийх эзлий гIулакхаш доахка саг ва. Боккхача безамца, шоай гIулкхах дика кхеташ, массадолча хIаман йоакхо еш Iомабу цар къона болхлой.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, администраце цхьаккхе а хIама кхоадац «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний болам кхы а шерагIа наха дIабовзийтара, тха коллективе чIоагI а беннаб из.

Партийни комитето цахаддаш йоакхо ю производствера коммунистий авангардни лоархIам лакхбара. Коммунистех дуккхагIа бараш производстве хьалхле лелаеш ба. Балха практика юкъедовладаьд хIара коммунистаца къаьст-къаьста беседаш елга, социалистически яхьа цар лоацача даькъа хьакъехьа отчеташ елга хьадехилга.

Бакъда, ца аьлча Iелац толамаш во деце я цкъаза нийслуча кхоачамбоацарех. НГДУ болх дIахо а тоабара бизза пайда эцац социалистически яхьах. ХIанз а кхаьчадац тхо хIара цехе, участке, боахаме йолча торонех дикагIа пайда эцийтара йола яхь боагIача боарамагIа шеръярга. Яхьа итогаш яр цкъаза хьалхле яькхараш белгалбахарца чакхйоал, кIоаргга анализ яц цехаша, участкаша, бригадаша планаш кхоачаш ца яра бахьанашта, тIехьаюсача а юккъера болх беча а коллективай йола торонаш дIайовзийтац. Парткомо, группкомо, администраце цехий а бригадай а кулгалхошкара хоадам боллаш хьадехац къостаяь материалаш, къахьегама ресурсаш нийса дIаахийтар, планаши социалистически декхараши кхоачашдар. ХIанз а ледара лел гIоновкъостала балхашта механизацин автоматизацин елга.

Тхона дика гуш да уж кхоачамбоацараш. Профкомаца а парткомаца а цхьана оаха тхоай берига низ тIабохийтаргба гаргагарча хана уж дIадахара, кхы а лакхарча толамашца Октябра цIейна тхоай мехкдаьттахой накъабахийтара.

Н. ОРЕХОВ,
«Малгобекнефть» НГДУ начальник.

БУРУВДЕТТАРИЙ ГIУЛАКХАШ

Ший торонаш а лаьрхIа, ер шу долалуш Карабулакски УБР коллективо социалистически декхараш тIайийцар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача денга шера план кхоачашъе, аьнна. Цу юкъе доагIар производства эффективности къахьегама овсарлен лакхъелга, технологи эргаяьккха тоьйлга, планал совгIа 200 метр бурув тохийлга, оттаяьча планал совгIа яьча 1 скважинана тохкам баь боккхилга, планах лаьрхIачул 50 эзар сом дуккагIа пайда белга.

ТIаккха, мишта кхоачашду буруввдеттарий коллективо ший декхараш? Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой Дерригсоюзни Денга накъалолхаш, укх шера 8 бетта баьча балха итогаш йир оаха. Бурувтохара план кхоачашъяьй 103,2 процент. Цу юкъа 31587 метр бурув техал. Хьалъяь яьннай 11 буровой скважина. ХIаьта планал совгIа баь пайда 1 миллион сом совгIа ба.

Из толам боаккхача къаьстта доккха дакъа юкъелихьад «Знак почета» яха орден лелаеча Мовлаев Ювсапа кулгалдеча вышкомонтажни бригада, Бисанаев Хасамбека кулгалдеча районни инженерно-технологически служба, Хадиков Истрафил керте латтача производственни база коллективаша.

Из тха иштта вIаштIехьдаьннад социалистически яхь йоагIача тайпара лелаярах. Хьалха производственни заданеш кхоачашъярах кхоачам беш хиннабале, хIанз коллектива сатем хилац тIайийца социалистически декхараш дизза кхоачаш ца дича. Укх шера шоллагIча квартале Ерригсоюзни яхье кхоалагIа моттиг яьккхар будувдеттарий коллективо. Из бахьан долаш йоккха ахчан премн а елар цунна.

Партийни профсоюзни организацеша социалистически яхь нийса вIаштIехьяккхарах йиш хул хIара бетта, квартала планаш кхоачаши гIеххкхоачашие а. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьега а.

Къаьстта хоастабе безаш ба вышкомонтажни бригада коллективо беш бола болх. Шин шера вIашттIа хьалхара моттиг йоах цо республикански яхье. 500 миллион тонн мехкдаьтта даккхар духьа делаяьча сийлахьча вахте дакъа лоацаш хиннай из. Цу бригада берригa членаш «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цIи лелаеш ба. Йоккха балха говзал йолча вышкомонтажникашта Хазмагомедов Бекена, Хусаинов Элешбена, кхычарна уллув къахьегаш ба къона болхлой. Уж ба Советски Эскара мугIарашка гIулакх даь а баьнна цIабаьхка кагий нах Умаров Бийсолта, Ушмигов Эминади, Ушмигов Амил-СаIид, кхыбараш. Цар болх бу шин шу гаргга ха я.

Коллективе дика лоархIаши дIадоладаьча моллагIча дикача хIаман хьалхашка латташи ва Хазмагомедов Бек. ХьалхагIа шахте, цул тIехьагIа хьун боахаме, тIаккха комбайнералла къахьегаш хиннав из. Цхьабакъда ший дега безалуш болх мехкдаьтта промышленносте мара корабанзар цунна. 1969 шера денз вышкомонтажникалла болх беш ва Бек. Тайп-тайпара говзалаш караерзаяьй цо. Из тIехдика сваршик ва. ХIара сменагIа йола, бетта, квартала, шера заданеш даим тIеххкоачашъеш къахьегар бахьан долаш Хазмагомедов Бека еннай Къахьегама Шеча Байракха орден. Дика къахьегамхо хинна Iац из. Цо хьинаре дакъа лоац управлене коллектива общественни вахаре. Из ва профгруппорг.

Нохчийн гIалгIайн къаман наьха дика оамал я боккхагIчарга лалувгIаш. Ханна дукха вокха веце а, зIамагIбараша дика ладувгI Хазмагомедов Бека яхачунга. Цун бригаде дисциплина чIоагIа я. Цаккха авари ца еш болх а бу цо. Моттигаш хилац нах балха хьа ца боагIаши корта бохабу малоаш мелаши.

1957 шера денз мехкдаьтта промышленносте къахьегаш ва Мовлаев Ювсап а. Юххьанца вышкомонтажникалла болх бир цо. Денгара денга шаьрлора говзал, балхах дикагIа кхетар. ТIаккха оттавир из бригадана кулгалде. Дика къахьегаш я цун коллектив. Духхьал укх шера 8 бетта цо хьалъяьй 9 буровой. Цхьа буровой хьалъяра 33 ди лу оттаяьча нормагIа. ХIаьта Мовлаев Ювсапа кулгалдеча бригада коллективаа низ кхоач цхьа буровой 26 — 27 дийнахьа хьалъе.

Болх дика вIаштIехьабаккха ховш кулгалхо ва Мовлаев Ювсап. Цун городок латт дIаюха лелаяра лаьрххIа кийчъяьча лафета тIа. Цу тIа я столови, электростанци, холодильник. Буровойш ханал хьалха хьалъяь яхарахи, планови заданеш даим гIеххкхоачашъярахи Карабулакски УБР кулгалхоша аргIа йоацаш «УАЗ-469» яха машина еннай Мовлаев Ювсапа. ХIаьта мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой деза ди белгалдоаккхача деношка цун бригада коллективана делар парте Сунженски райкома диплом.

Дукха ба тха управлене хоастабе мегаргбола дика болхлой. Ма-дарра царех дувца-м дукха ха а езар. Лоаща аьлча, тха болхлоша доккхий социалистически декхараш тIайийцар Октябра юбилея сийна. Уж толаме кхоачашдара шоай беррига низ оарцагIбаькха къахьег цар.

Ю. ТИШКОВ,
Карабулакски УБР отдела начальник.

Мишта кхоачашду тIайийца декхараш

Машинашъечун дезача денга кхачалехьа планал совгIа 150 тонн кепатеха заготовкаш кийчъе социалистически декхараш тIайийцалар «Красный молот» завода Н. Г. Назаров керте латтача чон лоаладеча цеха болхлоша. Цар дош чIоагIа хилар. шоай дезача денга кхачалехьа толамца кхоачашдир цар тIайийца хинна декхараш.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьегарца белгалъяьккха я «Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара» цIи яккхара йола инициатива дIайолаяь Баканов Валентин керте латтача болат лоаладеча бригада коллектив. Пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотах къахьегаш я из. Шоай новкъосташта хьокхам телаш укхаза къахьегаш ба болат лоаладераш В. Евстратов, В. Нефедов, А. Семенов, формовщик И. Дедов, газорезчик В. Орехов, кхыбараш.

Шоай декхараш хIанзлехьа толамца кхоачашдаьд чон лоаладеча цехерча къахьегама ветеран М. П. Писарев керте латтача бригада коллективо а. ТIайийца декхараш эггара хьалха кхоачашдаьрех ба укхаза формовщикаш А. Жданов, В. Буслаев, 1978 шера февраль бетта чотах къахьегаш вола комсомолец Х. Исаев, кхы дуккхабараш а.

Уж къахьегама толамаш доахараш нах ба. Пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъяь дукха бригадаши болхлойи ба укхаза. Царех я Н. Рыженков, Н. Брызгунов, Н. Реутов керте латта бригадаш, котельщикаш Е. Еременко, Г. Мосиенко, А. Макаров, Г. Силин, сварщикаш А. Потапенко, Н. Незаметдинов, Г. Багрян, кхы дуккхабараш а.

* * *

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дузача денга кхачалехьа планал совгIа 600 тонн поковкаши штамповкаши арахеца социалистически декхараш тIайийцадар А. И. Фролов керте латтача кузнечно-прессови цеха болхлоша. Уж толамца кхоачаш дара бизза пайда ийбаьб цар шоай торонехи кхоачамехи, дикка тIеххкхоачашдаьд Октябра цIей сийна тIайийца хинна декхараш.

Хаддаза хьалхалатташ я Вербицкий Валентина кулгалду бригада. 15 сентябрга 4800 тонн штамповкаш ара а хецаш цо дикка тIеххкхоачашйир пятилетка хьалхарча шин шера задани. Хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба укхаза штамповщикаш Н. Клейменов, Н. Есаулов, В. Лаптев, кхыбараш. Сентябра юкъ екъалуча денга шин шера заданел совгIа кхо тонн продукци арахийцар Акатовский Ивана кулгалдеча бригадо. Ер юбилейни шу чакхдалалехьа пятилетка кхоалагIча шера календарагIа шаккхе бригада болхлоша арахецаргья бIаьш тоннаш продукци.

* * *

Октябра хьалхарча къахьегама вахте а этта мехкдаьтта аппаратура арахецача цеха болхлоша дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах укх юбилейни шера. Итт бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа 65 эзар сома маьха продукци маьхала яккха декхараш тIайийцадар цар. ХIанзлехьа цу цеха колелктиво планал совгIа маьхала яьккхай 763 эзар сом мах бола продукци. Иштта къахьегаш йола коллектив завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хIара бетта котало йоахаш хьайоагIа.

* * *

Ди тIехьагIа шоаш доаха толамаш тоадеш хьинаре къахьег укх юбилейни шера С. П. Коваленкос кулгалдеча болат лоаладеча цеха коллективо. ДIабахача ийс бетта план дикка тIеххкоачаш а еш, планал совгIа цо арахийцар 200 тонн лоаладаь болат. Из хул Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дузача цIей сийна планал совгIа арахеца лаьрхIачул 30 тонн дуккагIа.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга

КЕРДА ОБЩЕСТВО ХЬАЯРА ОВЛАН ТIАРА ДОШ

Коммунистически парте кулгалдара гIулакха дош — из революционни болама, социализма а коммунизма а хьалъяра овлан тIара дош. Вай ханарча марксисташта - ленинцаштен тайп-тайпарча формай ревизионизма викалаштеи юкъерча къовсама керттера пункт хинна дIаэттад из.

Теоретически из дош кхоач эггара тIехьа болхлой болам стихийни е кхетамца ба кхетадарга, общественни практика объективни е субъективни хилара факторашка, классови къовсама реальни хьалашка. ТIаккха цунах хул йовзаш йола формула: парти — класс — адамаш.

Общество дегIаяр объективни законаца йоагIа естественно-исторически процесс лерхI марксизмо. Уж законаш наьха деналахи кхетамахи хьахулаш дац, кхыметтел цар шоаш хьакхой цар денали кхетами. Бакъда, марксизмо-ленинизмо цунца цхьана лоалам боацача дахац наьха денали кхетами, хьалхле лелаю, идеяш, теореш, политически партеш, иштта кхыдараш. Эггара лоархIамеча марксистски положенеех цхьаьне тIа йоах исторически дегIаахира экономически закономерносташ нийса хьагойтача деналой идеяшеи доккха новкъостал ду экономически базис кхыча оагIорахьа ерзаяра, массе оагIорахьара новкъостал ду общественни прогресса.

Къахьегамхой дIахьалха кхувла низ ба болхлой класс. Вай ханарча общества ерригача классашта юкъе эггара революционнегIа а эггара хьалха латта а класс я из. Из бувзам болаш я боахама эггара хьалхалаттача формаца — йоккхача производстваца дукхалга диллача цахаддаш йоккха хиларца, политически дегIаахарца, организацена юкъеоза аттагIа хиларца. Алхха болхлой класс мара яц — капиталистически гIулакхий юкъарча системе йолча ший положене низага хьежжа — ший тайпара кхьйоаца революционни класс. Алхха цунна мара могаргдац эксплуататорски строй дIаяккхаран коммунистически строй хьалъяран тIехьа лоаттабеча къовсамца юкъерча къахьегамхоштен эксплуатацена кIала латтача нахан керте отта.

Бакъда, ший сийлахь-доккха исторически декхар кхоачашде цун торо хургьяц ший лоIамера политически парти вIашагIъелла вIашагIкхетарцеи организаци ярцеи мара. Цу партена бе долла деза шийклассови хьашташ кхета а деш болхлой класс гIоттаеи керда общество хьалъяра ший деррига дунеи — исторически лоархIам бовзийтеи могаргдола хьалхле лелаю революционни теоретически герз.

КПСС исторически опыто, социализма мехкашкарча вошал долча партей опыто къаьгга тешалду парте кулгалдара лоархIамах бола марксистско-ленински хьехам нийса хилара, иштта дика хьахьокх марксистско-ленински парте мара болхлой класс а беррига къахьегамхой а социализмаи коммунизмаи коталонга кхоачабергбоацилга, алхха болхлой класси цун партии мара къахьегамхой а деррига прогрессивни низий а овлан тIара хьаллоацаш ца хилар.

Социализми коммунизми хьалъелга кхоачашду общество дегIаяра объективни законий ларда тIа. Дале а, уж хьалъеча тIа-тIа чIоагIлу объективни законаш довзарцеи царех кхетамца пайда эцарцеи керттера хиша дIаэттача я общественни хувцамаш хилар сихделга Iалашдара хоадам боллаш лоархIам хиларца а йола субъективни факторaш. Духхьала парте реальни тенденцей, кIоаргга анализ ярца, политически а, идеологически а процессашца гучадоах мехка хьалхашка дIахьалха дахара наькъаш, наьха Iалаьмате доккха хьинар сомадоакх, Iалашду общественни вахар гармонично, цхьа юхь йолаш комплексно дегIадар, йоккха а чоалхане а общественни проблемаш толамца кхоачашъяр. Духхьала хьалхле лелаю революционни теори дика йовзача, къахьегамхой дикагIа бола викалаш чубоагIача парте, хургдолчунга дIахьалха хьежача, гIулакхаш кердачунца дувзача парте кулгалца мара вIаштIехьа даргдац коммунизм хьалъяр духьа материальни а духовни а низаш сихагIа дегIадоаладарца программни положенеш вахаре кхоачашъе.

Социализми коммунизми хьалъелга ший аргIан лагIашца кхоачаш хул. ХIара кердача этапаца шерлуш я хIама кхоллара деятельноста масштабаш, чоалханегIа хул декхараш, сакхегамерча исторически творчествана адамаш юкъесозилга тIа-тIа шерлу. ХIаьта цо, ший аргIанна, вай кхоачаду парте кулгалдара лоархIам дегIаахарга.

КПСС лоархIам белгалбаккхал дегIабар, аьлар Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски Пленуме, хIанзара СССР Конституци тIайийцачул тIехьагIа дIадахача шовзткъа шера советски общества вахаре керттерча гIулакхех цаI хиннад. Ший дуккалга диллача дегIаена ца Iеш, организационно-политически даькъе кхы а чIоагIъеннай парти. Болхлой класса парти а йолаш, из цунца цхьана хиннай дерригача халкъа парти, цо шеръяьй общественни вахара дерригача оагIонашкара цикъ хьехара влияни. Вай общества вахаре КПСС моттиги лоархIами бувца Конституце проекта гIара положени къаьгга хьахьоккхаш я цунна карагIдаьннараш берригача наха, дерригача дунен халкъо къоабалделга, коммунизм хьалъеча лоаттабеча къовсаме кулгалдарен организаторен цун лоархIам.

Коммунизм хьалъеча хана КПСС лоархIам дегIабара бахьанаши фактораши геттара белгалдаьха, гуччахьа хьахьоккх КПСС Программа тIа. Дувцар да масштабаш дегIаахар, коммунизм хьалъяра декхараш чоалхане хилар санна йола, политически а организаторски а кулгаллара боарам тIа-тIа лакхбара факторaш: адамий творчески хьинар лакхдар, паччахьалкхенна а производствана а кулгаллара гIулакхашта керда миллионаш къахьегамхой юкъеозар: социалистически демократи дIахо дегIайоалаяр, общественни организацей лоархIам лакхбар, союзни республикай а моттигерча организацей а боккъонаш шеръяр: Iилман коммунизма теорена, иа творчески дегIаяра пропаганда елга ейдар, къахьегамхой коммунистически кхетам чIоагIбари наьха сакхетам чура дIаяхача замах юхедиса зене гIулакхаши дIадахара тIехьа къовсам лоаттабари.

Уж факторaш яр советски общество дегIаяра ерригача этапашка юкъелийннараш. Цхьабакъда тайп-тайпарча этапе социалистически общественни гIулакхаш кхерга хьежжа цар хьаэцар кердагIа кхы а бIаьхегIа бола чулоацам. Кхийна яьпа, дегIаена социализм хьахиларца кердача оагIорахьа дерзалир Советски мохк дегIабара экономически а, социально-политически а, духовни а декхараш. Дуккхача доакъошка кхыча тайпара дийрзар торонаш санна, общественни хьашташ а. ДIахо хулаш да партен халкъен практически гIулакхий тайп-тайпарча оагIоний кIоаргга хувцамаш.

ДегIаенача социализма хьалашка эггара башхалонаш йолча факторaша дIадех экономически базис, социально-классашеи къамашеи вIаши юкъе ладу гIулакхаш, политически институташ, духовни вахар, вешта аьлча общественни организма ерригa элементаш юкъе а йолаш парте тIа-тIа айлуш дола кулгал чIоагIде дезилга.

ТIа-тIа дегIаьха ший лоархIам парте толамца кхоачашбаро, цун барт-цхьоагIо, ленинхIачунга кхача тIертилга, ленински васкеташта мутIахьа хилар, цун цахаддаш дегIаухa халкъацара бувзам — хургйолча коталоний тешаме ларди хьасти, коммунизм хьалъярга бола никъ чакхбаккхар.

Петр РОДИОНОВ,
исторически Iилмай доктор. (АПН).

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга

ОКТЯБРА МАЛХА КIАЛ

Цхьа бутт совгIа ха мара йисаяц Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дуза юбилей хьатIакхача. Из цIей къаьстта боча да советски наха. Октябро овлангара хийцай цар вахара кхел. Тахан деррига дуне цец а дуал, тамаш а ю халкъбоахама массе а доакъошка царна карагIдувлача Iалаьмате доккхийча хIамаех.

Октябра юбилейна накъадолхаш газета редакце болхлоша кийч а я кепатехай «Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга» яха рубрика а йолаш союзни автономни республикашка массе оагIорахьара хинна башха-дика хувцамаш хьахьокхаш йола бIарчча оагIош.

Деза цIей хьатIакхача юхейисача укх хана тарлучча тайпара гIалгIай юрташка хинна йоккхий эргалонаш хьахьокха хьожаргба редакце болхлой «Октябра малха кIала» яхача рубрика кIала кепатохача материалашка.

Ер оагIув хетаяй Назрановски районерча Долакха-Юрта. Из юрт доккха Iазапи йоккха халон лайна я граждански тIема шерашка. Цу хана Деникина бIуна ший бIеха уйлаш кхоачашъе ка ца луш байнарийи дийна бисарийи ноахал да дай революционни гIулакхашта мутIахьа а долаш цига керда вахар диллари дIахо ходеш из тоадери. Цу хьакъехьа дувцаш я лохехьа кепатоха материалаш.

ДАЙ РЕВОЛЮЦИОННИ ГIУЛАКХАШ ДIАХО А ХЬОШ

Тха юрта истори сий долаш да. Граждански тIом лаьттача шерашка, гIалгIай юрташта юкъе эгара хьалха Деникина эскара дукхьала эттар тха юрт я. ВорхI дий 7 бийсен даьккхад юртахоша моастагIашца лира тIом беш. Интервенташа дIа а яьккхар тха юрт, йоага а йир из. Цхьабакъда, революционни Долакха-Юрто лоаттабаь къовсам боазар.

Социалистически революци котъяларои Нохч-ГIалгIайчене Советски Iаьдал чIоагIдаларои овлангара денз хийцар тха юрта вахар. Кхы цIаккха а юхайоагIаргйоацаш дIаьйнай къел, боадо, нийсхо ца хилар. Советски Iаьдал эттача хьалхарча деношке а денз Долакха-Юрта юрта Совето тIагIертта къовсам а лоаттабаьб, хIанз лоатта а бу дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш ца доахкаш юртахой хьалкхебара тIехьа.

Таханара Долакха-Юрт из тIехьайиса, баьде йист яц. Ший хIара дийнахьарча гIулакхашца из айхха ювзаенна я берригача мехка вахарца. Укхаза а, моллагIча кхыча юртеи городеи санна, сарахьа хьаллоталу электрически лампаш, телевизорий экранаш, радиоприемникаш, фусам-ноаной цIагIара гIулакхаш аттача даьхад барзкъаш дуттача машинаша, кхыча бытовой технико.

Долакха-Юрта хьахиннаб башха-дика говзанчаш. Шоай къахьегамца цIи хеза ба тха юртара хьажкIаш лелаераш Ленина орден лелаю Гелисханов Ювсапи Октябрьски революце орден лелаю Даурбеков Яхьяи, механизатораш Кулбужев Бембулат, Шибилов Яхьья, кхы дуккхабараш.

Долакха-Юртарча отделене хIара шера хьалкхеду кхо эзар гектара тIа кIа, хьажкIаш, шекара свеклаш, кхыйола юртбоахама культураш. Гурахьа дийна ялаташ чуйица а баьнна, хIанз генараши хьажкIаши чуэцаш ба тха механизатораш. КIезига йоакхо яц отделене болхлоша хьайбашта Iан кхоачам вIаштIехьабаккхара а.

Бахача нахагара совнагIа йола юртбоахама продукташ хьанйяра беча балхах дика лоархIаю тха юрта Совет. Шера планах 250 центнер дулх хьаэца дезаш дар тхо бахача нахагара. Из план Октябра цIей хьатIакхачалехьа кхоачашъергья оаха. ХIаьта пачхаьалкхенна тхан фуаши дIадалара шера план хьоггехье а кхоачашъяьй.

Юрта хинна хувцамаш дувца велча уж дукха да. Хьалха, Октябрьски революци хилалехьа зIамигача, готтача цIеношка баьхаб тха юртахой. ХIаьта Советий Iаьдал эттачул тIехьагIа, Деникина бIуно йоагаяьча юрта метта хьахиннай еттача кирпишкех даь доккхий цIенош а долаш йола йоккха юрт. Из хIара шера дегIаухаш, хозлуш я. Укх тIеххьарча шерашка тха юрта 4,5 километр хинпровод йиллай. Цхьа километр хинпровод юллаш а латт. Из доацаш, 2,5 километр жагIа пикъ билляб, дукха гаьнаш егIай.

Тахан Долакха-Юрта я цаI юкъереи вож бархIшереи шиъ школа, клуб, бувзама отделени, 2 библиотека, медицински пункт. ХьатIадоагIача шера юрта хьаллергда быта ЦIа, керда клуб, иштта дIаполадергда бахача наьха цIеношка газ чуйиллара балхаш а.

Советски Iаьдала шерашка хувцаденнад наьха вахар. Цунга хьежжа хувцаденнад гIулакхаш а оамалаш а. Цхьабакъда, хала хете а, наггахьа нийслу заманца гIа баха ца тугараш а. Цудухьа, хьалха аз ма-аллара, тха юрта Совето къовсам а лоаттабаь, хIанз лоатта а бу наьха сакхетам чура тIехьадиса гIулакхаш дIадаха гIерташ. Цох дика беркат а даьннад.

Ховш ма-хиллара, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленуме боккха теркам тIабоахийташ дийцар баха нах атеистически интернациональни дог-уйла йолаш хьалкхебе безилга. Из теркал ца деш дитадац оаха а. ДIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабара гIулакха лаьрххIа вIашагI а елла болх беш комисси я тха юрта Совете. Из цхьа гIулакх кхоачашдаь Iац комисси, цун декхарешта юкъедоагIа керда традицеши обрядаши юкъекхувлилга, марксизма - ленинизма идеяшта мутIахьа долаш хIанзара саг хьалкхевелга. Майрра ала йиш я, урдув, пхьа лехар, кхыдола а дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш тха юрта цIендаь дIадаьнилга. Тха юрта саг еха баьхкарашка оаха оал: «Тхо мехкарий бохкаш дац». ХIаьта оахош кхыча юртара йоI ехаш хилча «Тхо мехкарий ийбеш дац» оал.

Зоахалолаш деча хана къовсаме дешаш а нийслу. Цхьабакъда, тха юртахой массаза а котбовл. Регистраци а йий мара йоI маьре а яхийтац оаха, е хьа а йоалаяц. Кхы цхьаькха хIама а да укхаза белгалдаккха дезаш. Хьалха саг йоалаяь зIамига саги нускали шойла ца гуш хулар, хIаьта хIанз тха юртара саг дIаюгаш вари хьайоалаеш вари шоай нускалашца цхьана берригa нах вIашагIкхийттача метте регистраци е хьа а боагIа, гаргалча нахацеи безаш-бовзаш барацеи цхьана сакъердаш а хул.

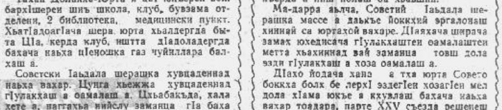
Боккха болх бу тха юрта Совето пхьенаш дIадахара а. ДIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш дIадахара йолча комиссе даим а ший теркама кIала лоаттаду пхьа лехар санна дола йирча хIама. Тахан тха юрта болаш бац пхьонаш доахка нах. Цу комиссе чубоагIа боккхий нах Гелисханов Хьасаи, Оздоев Исраил, Тимурзиев Жарап, Кулбужев ИбрахIим, кхыбараш. Дукха дика гIулакхаш вIаштIехьдоах уж юкъебоагIача комиссе. Цар инициативагIа каст-каста шоатта дийнахьеи кIирандийнахьеи вIашагIа а кхеташ отделене болхлошта ялат, шекара свеклаш, кхыйола юртбоахама культураш чуэца, доакъар кийчде, йол вIашкатоха новкъостал ду юртахоша, граждански тIем тIа байнача турпалий кашамаш лораду, уж хоза леладу.

Цу комиссена дагадохарца тIема сийлен моттигашка гIолла походаш яьй юртарча кагирхоша. цо вIаштIехьдаьккхад Советски Эскара мугIарашка гIулакх де болха кагий нах торжественни хьале накъабоахилга. Из комисси я тха саг йоагIача е дIайодача хьоалчагIа делга, венна саг дIаволлилга вIаштIехьдоаккхар. Масала, саг йоагIача е саг веннача метте эггара кхоачарагIа бола нахи доттагIийи мара бехац. Саг йоагIача вIашагIкхийттача дуккхача наха гIулакх дIа ца кхоачаш хала хьувзар хьалхагIа. ХIаьта хIанз из дац. ПаргIата багIа а сакъерда а йиш йолаш ба хьаьший.

Ма-дарра аьлча, Советий Iаьдала шерашка массе а даькъе йоккхий эргалонаш хиннай са юртахой вахаре. ДIаяхача ширача замах юхедисача гIулакхаштеи оамалаштеи метта хьахиннад вай заманца товш дола эзди гIулакхаш а хоза оамалаш а.

ДIахо йодача хана а тха юрта Совето боккха болх бе лерхI эздегIеи хозагIеи мел дола хIама юкъе а кхувлаш бахача наьха вахар тоадара, парте XXV съезда решенеш йизза кхоачашъе юртахой оарцагIбахара.

А. ДЖАНДАРОВ,
юрта Совета председатель.

СУРТА ТIА: Долакха-Юрта укх шера хьалъяь керда школа.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЖКIАШ беркате ялат да

Гаьнна хьалха денз хIажкIаш кхееш хьабаьхкаб вай дай. Бакъда, хIанз санна атта хиннадац царна из культура кхее. Цу хана хиначa дахчан нохараштеи дукъа дожача шерчаштеи меттел кхашка боал тувсаш лел болата нохараш тIехьадийза низ бола трактораш. Ма-дарра аьлча, механизмай новкъосталца иттаза я бIаьзза а аттача баьннаб ахархой къахьегам, болх овсарегIа ба, кхаш беркатегIа да.

Цун бахьан дукхьал цхьа техника юкъейоалаяр хинна Iац. Из дувзаденна да кхаш минерални, органически удобренешца хьаьндар, лаьтта ахаф, фу дIадер, оасара дукхьала гербицидаш тохар, хан-хаинахьа культиваци яр, хьувкъам тIехьа ца тетташ чуэцар санна долча гIулакхашца. Уж дерригa балхаш агротехнико маяххара деш хилча хьажкIий хьувкъам во хила йиш яц. Из иштта долга гучадаьннад сона дуккхача шерашка из культура кхееш баьча балхаца.

Тха отделене кхашка дика хьувкъ хьажкIаш. Дуккхача шерашка хIара гектара тIара 35 — 40 центнер а кхы совгIа а фуалъяьха хьажкIаш яьхай оаха. Соахка а во хьувкъанзар уж. Тха отделене массарел дукхагIа хьажкIаш чуера Гелисханов Ювсапа кулгалдеча механизировании звенос — хIара гектара тIара 43 центнер фуалъяьха хьажкIаш. Из толам баккхарах вай правительствос ший эггара дезагIа дола совгIат — Ленина орден елар цунна. ХIаьта са звенос соахка хIара гектара тIара чуена фуалъяьха хьажкIаш 35 центнер хилар.

Укх шера 600 гектара тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай тха отделене. Уж лелаеш кхо звено я Гелисханов Ювсапеи, Дахкильгов Жарапеи, азеи кулгалдеш йола. Деэшаш дола гIулакхаш хан-ханнахьа чакхдахар бахьан долаш хьувкъам дика хиннаб. ХIанз тха керттера декхар цхьа хьажкIа ара ца улийташ ловцдача хана уж чуийца йоахилга да. ХьажкIаш чуяра балха план оттаяьй оаха. Грозненски района «Атагински» совхоза лаьтта леладераша санна тха боахама хьажкIаш лелаераша дош деннад балха 20 дийнахьа берригa хьувкъам чуба, аьнна. Цу гIулакха комбайнаш кийчъеш, автомашинаш тоаеш, таразаш нийсдеш, кхы мел эшаш дола хIама вIаштIехьдоаккхаш дика къахьийгад тха отделене болхлоша.

Еррига тха звенош шоайла социалистически яхье яьннай. Октябра юбилея сийна 200 гектарах хIаране тIара 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца аьнна дош деннад Гелисханов Ювсапа звенос. Цу тайпара декхар да тха механизировании звенос шийна хьалхашка оттадаьр а.

«1977 шера хьувкъам чуэцилга, кхыйола юртбоахама продукташи доакъараши кийчделга Iалашдара кхы тIа дедезарех» боли КПСС Централни Комитетеи СССР Министрий Советеи соцам кхоачаш а беш, тхоай болаш бола низ тIабохийтаргба оаха шоллагIа хьувкъам ханнахьеи ба ца бойташи чуийца баккхараш пачхаьалкхенга хьажкIаш йоккхара план толаме кхоачашъяраи.

Я. ДАУРБЕКОВ,
хьажкIаш кхееча механизировании звенои звеньевой, Октябрьски Революцеи Къахьегама ЦIеча Байракхеи орденаш лелаер.

КЪОНАЧА ТIЕХЬЕННА — КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Къона тIехье хьалкхеяра хьакъехьа укх тайпара аьннад СССР кердача Конституце проекта 25 статья тIа: «Кагирхошта коммунистически кхетам балара, кагирхой духовнои физически дегIакхувлара, къахьегамеи общественнии гIулакхашта уж кийчбара гIулакх деш йола образоване бIарчча цхьа система я СССР-е. СССР-е образовани мах боацаш лу».

Уж дешаш теркал а деш, коммунистически дог-уйла йолаш къона тIехье хьалкхее гIерташ болх беш ба тха юртара хьехархой. Тха юрта ши школа я. Царех цаI укх юбилейни шера хьалъяь яьннай. Из йоккха, сийрда школа я. Цу чу итт класс чакхъяккхалла дешаргда бераша.

Керда дешара шу дика дIададоладаьд оаха. Лакхерча класашкарча берашца дIайихьача хьалхарча урокашка оаха царна дийцар ер шу советски наьха вахаре боккхача лоархIаме хиларах, СССР кердача Конституце проектах.

Хьалха дIададахача шерашка а санна тха юртарча хьехархой коллективаша дукха болх берг ба дешархошта атеистически интернациональни кхетам балара, патриотически дог-уйла йолаш уж хьалкхебара.

ЛаьрххIа болх бу оаха берашца коммунистически хьисапе бахеи къахьегеи уж Iомабе гIерташ. ХIара шера тха школай дешархоша юртарча отделене болхлошта новкъостал ду дIайийначa хIамашта оасар деш, хьажкIаши шекара свеклаши чуэцаш. Укх шера а дукха хьажкIаши шекара свеклаши дIайийнай кхашка. Шоай даьйцца-ноанoшца, вежарашца-йижарашца цхьана юбилейни шера беркат чуэцача доккха новкъостал ду тха школашкарча бераша.

Школашка йолаш я гойтара пособеш, химически кхыйолеи кабинеташ. Цига бераша кхоачашду лаборатории балхаш. Химически экспериментехи гойтара тайп-тайпарча средствашeх пайда эцаро дикка кIоаргъергья дешархой знанеш.

Хьехархоша хьинаре дакъа лоац юрта юкъарча вахаре а. Цхьаккха мероприяти чакхъялац юрта уж юкъе боацаш.

Цхьабола хьехархой юрта Совета депутаташ ба, вожаш пропагандисташи агитатораши ба. Дукха болх баьб цар СССР кердача Конституце проектах, юбилейни шера исторически лоархIамах юртахошца беседаш еш, отделене коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара уж оарцагIбоахаш.

ХIанз оаха тхоай берригa теркам дешара тIаберзабаьб. Укх шера тха шинна а школе дешаш 950 бер да. Шоай Даьхенна доазув доацаш мутIахьа а болаш, коммунистически дог-уйла а йолаш уж хьалкхебар шоай керттера декхар лоархI тха юртарча хьехархой интернациональни коллективо.

Ф. ХАЙМАНОНОВА,
хьехархо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Долакха-Юртара боккхий нах, граждански тIемеи къахьегамеи ветеранаш Тимурзиев Жарап, Кулбужев ИбрахIим, Гелисханов Хьасаи, Сурхоев Махьмад, Акиев Аюп, Цечоев Аюп. Цу массане а хьинаре дакъа лоац юрта общественни вахаре.

И. ПЛИЕВА сурт.

ИШТТА ХЬАХУЛ ТОЛАМ

«ИттлагIа пятилетка — диъ шера» яхача девизагIа къахьегаш я тха ферма коллектив. Хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашйир оаха. ХIаьта укх юбилейни шера план а иштта ханал хьалха — 7 ноябрь тIакхоачача деношка кхоачашъе дага да.

Мишта вIаштIехьдоал тха ферма коллектива ший социалистически декхараш дизза кхоачашде? Сенах хьахул тха толамаш?

Эггара хьалха из тха вIаштIехьдоал массане а барт цхьоагIа йолаш, вIаши гIо-новкъостал деш оаха къахьегарах, доаханна доагIача тайпара гIулакх дарах, ма-эшша доакъараш а луш, моттигаш хуацаш доажа а деш уж леладарах.

ПланагIа 2300 килограмм, социалистически декхарегIа 2600 килограмм шура якха езаш я тха коллектив хIара кхоабача Iаттагара укх шера. ДIабахача 8 бетта хIара кхоабача Iаттагара оаха яьккхай 1800 килограмм совгIа шура.

Дика лел тха ферме пачхаьалкхенна шура дIалулга а. Кхаь квартала план хьоггехье а кхоачашъяьй.

Доахангара шура дукхагIа яккхара ферма болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт доаркаш Тимурзиева Роза, Тимурзиева Макка, Албакова Тамара, скотникаш Чариев Билал, Далгиев Пасто, кхыбараш. Масала, Тимурзиева Розас укх шера дош деннад планагIа 2500 килограмм йолаш, ший группера хIара Iаттагара 3500 килограмм шура яккха. Ший дош цо сийленца кхоачашдергдолга хьахьокх 8 бетта баьча балхо. ХIанзле а хIара кхоабача Iаттагара Розас яьккхай 2500 килограмм совгIа шура. Шоаш гIулакх деча хIара Iаттагара 2000 килограммал тIех шура яьккхай Тимурзиева Маккас, Албакова Тамаре, кхычар.

Сайх лаьца аьлча, сога 20 етт ба. Аз дош деннад сай группера хIара Iаттагара 3500 килограмм шура яккха, план 2500 килограмм йолаш. ДIабахача 8 бетта хIара кхоабача Iаттагара 2200 килограмм совгIа шура а яьккхай аз.

Шура дукхагIа яккхара боккхача лоархIаме да Iан кхоачам вIаштIехьбаккхар, доахан чудоахкаду помещенеш тоаяр. Уж тоае доладеннад тхо хьоггехьа. Доакъар кийчделга а во лелац. Iан кхоачам хиллал йол, сенаж Iалашъяьй, хIанз сихденна хьажкIий силос йоллаш а да.

Соахка дика къахьегарах тха совхоза коллективана елар РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара-кара тела ЦIе байракх. Цу толама юкъе шийгара доагIаш дола дакъа диьлар тха ферма хьайбаш леладераша а. Из байракх дIакарара ца яийта гIерташ хьинаре болх беш а да тхо.

Д. БАЛХАЕВА,
доярка.

Баркал хилда Ленина партена!

Хийла са сайца уйла ю аз. «Фу хиннийа хургдар-хьогI вайнаьха кхалсагах Октябрьски революци хиннаецаре Даькъаза хургьяр из, миска». ТIаккха вIашин нийс а дийя хьалхашка оттаду аз сайна, революци ялалехьарча хана баьхача боккхийча исташа дийцари таханара вай иразе вахари. ВIалла аьттехьа а дац вайнаьха кхалнаьха вахар хьалха пачхаь Россе хиначоа.

Фу ираз хургдар цу дIаяхача заманахьа яха йийзаьларе хIанз са санна дукха бераш долча наьна? Цхьаккха а ираз хургдацар са а е са берий а.

Аз чIоагIа доккхал ду дупеи тIа эггара хьалха хьахинначa социалистически пачхаьалкхене яха сай ираз хиларах. 14 бер да са. Царех 7 бер доккха хиннил. 4 воI болх беш ва. Царех 2 къахьегаш ва Карабулакерча бурув деттача конторе, наI Советски Эскара мугIарашка гIулакх деш ва. ЙоккхагIа йола 2 йоI Долакха-Юртарча шурий-товарни ферме доаркалла болх беш я. Вож бераш школе дешаш да. ЗIамагIа долча бераштa пособи лу.

Дукха дезал бар аьнна хIамма а эшашагIа дахац тхо тхоай юртахоел. Тха дезалцара ворхI саг къахьегаш ва. Деррига а хьавIашагIтехача йоккха бюджет хул тха. Из тхона тоъ дуачунца, тIадувхачунца дезал Iалашбе. цIагIара цIенче эргаяьккха тоае, хIаране ши-ший культурни хьашташ кхоачашде.

Из деррига а Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци вай мехка котъяларца хьахинна хIама да. Цох даьннача беркатах хьалдиза да наьха вахар. Цо еннача нийсхонах маIача наха нийсса къахьега, деша, салаIа, общественни вахаре дакъа лаца бокъо я кхалнаьха. Уж бокъонаш дIачIоагIъяьй СССР кердача Конституце проекта тIа.

Кастта советски наха дездергда Октябра 60 шу дуза юбилей. Тха дезалцара хIарарвар шийгара доагIа совгIат кийчдеш ва ну дезача денна.

Б. БАТАЕВА,
нана-турпал.

ГЕНАРАШ — ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРА

Тха боахама экономика чIоагIъяра гIулакха чIоагIа пайдане культура я генараш. ИттлагIча пятилетка хьалхара шу совхозо чакхдаьккхар 80 эзар сом пайда а беш. Цу ахчах дика дакъа кхоач генарашка.

Из культура пайдане хилар теркал а деш, хIара шера генараш дукхагIа дIаде хьож совхозе. Соахка уж дика хьувкъаьдир Гагиев Жабраили Беков Iусмани, иштта кхыбола механизатораши керте латтача звеноша. Хьувкъам дика хилар бахьан долаш совхоза торо хилар пачхаьалкхенга планал совгIа 860 тонн генараш дохка.

Укх шера а 1000 гектара тIа генараш кхедаьд тха боахаме. Цох 306 гектар тха отделене да. Из культура доагIача тайпара шийна гIулакх дарах дика хьийкъай. Массехк дийнахьа тха кхай тIара хьувкъам чуэца йолаенна комбайнаш. Шеко яц са хIара гектара тIара 14 центнер (план 11 центнер) генараш даргхиларах.

Б. КУЛБУЖЕВ,
звеньевой.

Хувкъам дика ба

Укх тIеххьарча массехк шера вIашта шекара свеклаш кхею тха совхозе. Хьалхалаттарий опытах шерра пайда а эцаш къахьегар бахьан долаш из культура дика хьувкъ тха кхашка. Боккха хьувкъам чубера оаха соахка. Механизировании звеноша хIара гектара тIара 300 центнер мерза овлаш гулдир, план 180 центнер йолаш. Доккха беркат чуларах совхоза йиш хилар пачхаьалкхенга 6 эзар тонн шекара свеклаш йохка, план 4 эзар тонн йолча.

Соахкара толам чIоагI а беш къахьега лаьрхIа дIадоладир оаха ер деза шу. Боахаме ханнахьа, агротехника бокъонаша дIа ма-деххара дIайийра 300 гектара тIа шекара свеклаш. Цох 100 гектар тха отделене йийнай. ТIехьа ца тетташ ханнахьа оасар дир оаха мерзача овлашта, боаррамагIа шийлх а дир.

Тха звенос хьийгача къига хьежжа дог хьесташ ба шекара свеклай хьувкъам. ХIанз из чуэцаш а да тхо.

ДIададахача шера а санна са звенос социалистически яхь лелаю ТIой-Юртарча Аушев Iаддал-МутIалибеи Яндиев Султанеи кулгалдеча механизировании звеной коллективашца. Ала хIама доацаш дика хьийкъай цар свеклаш. Царчарел эпашагIа яц тхаяраш а. Тхоай долаш дола кхоачамаш теркал а даь, са звенос дош деннад хIара гектара тIара 300 центнерал кIезигагIа доацаш мерза овлаш гулде, аьнна (план 200 центнер). Тхох малагIа котвоал хьахьокхаргда беркатах йиза енача дошоча гуйрено.

С. ТОЧИЕВ,
шекара свеклаш лелаеча звенои звеньевой.

ДИЦЛУРГДОАЦА ДЕНОШ

14 шу даьнна кIаьнк вар со Долакха-Юрта тIом хиннача хана. Тахан санна шаьра дагадоагIа сона цу ханара хIамаш.

1919 шера дар из. Тха юрта йисте дена хьаэттар Деникина эскар. ХIирий юрташкара шиъ саг уллув а волаш цхьа эпсар хьачувайтар юрта. Нах хьагул а баь къамаьл дир цар. КIайча эпсаро деча къамаьлага лерг дилла ладувгIаш латтар со. Цо йоахар: «Ростове денз укхаза кхаччалца пхьаккха а дукхбале ца еш тхоай Iаьдал оттадеш хьадаьхкад тхо. Оаш тхо юрта гIолла чакхдалийта деза дукхбале а ца еш, шоай юртара большевикаш хьабаля а беза. Нагахьа санна из оаш, ца дойя, тхо тIемаца чакхдаргда шуи юрта гIолла».

«Шоана оаха большевикаш а дIалургбац, тха лакъаш тIа гIолла мара шо юрта гIолла чакх а даргдац. Советий Iаьдал бахьан долаш тхоай синош дIадала кийча да тхо». Иштта дар юхадяхьийта къамаьл.

ТIаккха шозлагIа а нах юкъебаххийтар деникинцаша. КхозлагIа юкъебаьхкача цар дехар дир: «Шун юрта дIачу а доагIаргдацар тхо. Большевикаш оаш хьалоре лохе атагIа гIолла е тIехьашкахьа гIолла дIа а гIоргдар».

КхозлагIа ак аьнначул тIехьагIа йоккхий топаш хьачуетта болабелар деникинцаш, шул тIехьагIа хьачухьийдар. ВорхI дийнахьеи ворхI буси тIом лаьттар тха юртахоштеи деникинцаштеи юкъе.

ТIема кхоачамга диллача цхьатарра боацаш чIоагIа бирса тIом бар из. Цу тIем тIа Советий Iаьдал бахьан долаш, бакъболча турпалхоша санна моастагIех майра латаш шоай синош дIаделар тха юртахоша Дахкильгов ХьакIаьша. Даурбеков Дудара, Кулбужев ШахIирхьажас, Белекиев Атабе, Даурбеков Оарсанакъас, Белокиев Сатабе, Даурбеков Элбазара, Дахкильгов Бене, Акиев Иналкъас, Дахкильгов БIазе, Кулбужев Хьагос, Гелисханов Мада, Гелисханов Элбазарас, иштта кхы дуккхабараша. Къонахий хинна Iацар тIом беш. ТIом бечарна хьй даа хIама, кхухьаш лелар Далгиева Кхоази. Берригa дIалаьрхIача деникинцашта дукхьала баьча пу тIем тIа 80 совгIа саг а вийра тха юртара, хIаьта 200-нел дукхагIа бараштa човнаш а йир.

ВорхI дийнахьеи ворхI буси тIом баьчул тIехьагIа, бархIлагIча дийнахьа Деникина эскара кара яхар тха юрт. Нийсса ах юрт йоагайир моастагIаша, йолаш йола еррига хIама дIа а йихьар.

Низах беха тха юртахой Наьсарчу дIабахар. Цига цIеча партизаний отрядах дIа а кхийтта моастагIех латаш хилар уж.

Х. ГЕЛИСХАНОВ,
пенсионер.

СУРТА ТIА: Долакха-Юрта хьалъеш йола хьайбаш леладу комплекс.

И. ПЛИЕВА сурт.

Доазол дехьара

ПОРТУГАЛИ. 400 эзар гаргга саг вар Лиссабоне хиннача Португальски коммунистически парте «Аванте» яхача газета цIей деззеча дакъа лоацаш. Цу йоккхача политически событе хьалхьекхар ПКП-а позице низи чIоагIалеи, къахьегамхошта юкъе дегIайоагIаш латта цун влияни.

СУРТА ТIА: дакъалоацаш барий колонна цIей чаккдолаш хиннача митинге йода.

АП — ТАСС телесурт.

Пиночет «демократех» ловзаш ва

Боккъонцахьа йоацаш дIаяьлла йий чилийски гестапо — дунен халкъий общественносто низагIа дIаякхийта, дукха нах лувцарца, оакхарий хьисапе наха таIазараш дарца, Чиле 30 эзар патриот ерца хьалхагIа шнй цIи воица дIайовзийта Къаман разведовательни управлени (ДИНА)?

Яьнияц! ДИНА алхха вывеска хийцай, мехка йолаш йола фашистски режима кхерамале лорае декхар хьалхашка латташ йисача цунах хIанзчул тIехьагIа цIи йоаккхаргья «къаман информаце центр» аьнна. Хьалха санна Чиле хIанз лувцаш чубувхк кхы уйла йола нах. «фу хиннад ца ховш» вейна 2500 саг малагIча метте ва ховш дац.

Iаьдала кертера ше дIа ца яккхийта а кхычарна хьалхашка «демократе ше йоакхою» алийта а гIерташ, хунта кхы цхьаькха маневр юкъейоалаяьй, «тIехь - тIехьагIа мохк парламентски дегIабара наькъа тIа балара» план наха юкъе дIа а йоаржаяь.

Цкъарчоа хета а лу, режимо либерализацегахьа гIа баьккхача санна.

Бакъда, из вIалла а иштта дац. Планага диллача 80-гIа шераш долалуш хунто оттаберзба хургйолча парламента членаш. ХIаьта Пиночета шийга ютаргъя дIахойодача хана депутатех цхьа дакъа ше цхьаь оттадара бокъо. ПланагIа 90-ча шерашка тIема нийй тIахьожамца болх беш хургйолча парламенто хоржаргва президент. Иштта система оттаяро къаьгга хьахьокх президенталла Пиночета ше мара кхы саг хоржаргвоацилга. Цу тайппара, «демократически» дегIаахара плано таханарча хунта кулгалхочун торо хулийт кхы а дуккхача шерашка Iаьдала керте латта. Бакъда, овнашкара лелхача хьалашка кхаьча экономика, дуккхача наха бе болх боацача, массанахьа моцал йолча мехка кулгалдар — хала хIама. Мехка этта экономически вочa хьала гIулакх боарам тIа декхара Пиночетана арахьара гIо эш. Дале а, наха духьаларча хунта режимо деррнгача дуненна хьалхашка из юкь-Iаьржача оттаяьй, кхыметтел хьалха чугIертта цунна герз а ДИНА лаьрхIа полицейски кхоачам а лоаттабеш хинна США а хIанз гуччахьа Чилена гIодара кулг кховдаде ца лоархIаеча эттай.

Алхха цудухьа да сихдаь Пиночета диктаторски режима ирча юхь хувца гIертилга. Из гIулакх моттийтара леладелга ховшшехьа, официальни Вашингтона дегаза хетанзар цунцара экономически бувзам совбаккхара бахьан лаха.

«Норанда майнз», «Ю. С. Сан-Хосе минералз» яхача компанеша кулгаш яздир Чиле цIаста доаллача моттигашка болх дIаболабара йолча контракташта. Дукха ха ялале мехка ена хилар рудаш деаха а гIишлоний а оборудовани арахецача фирмай итташ директораш юкъе бола официальни американски торговле делегаци. Сантьягорча США посольства атташес дIакхайкадир «цу визито тешал ду шоай доалахьарча американски банкашка Чили лакха лоархIаш я» аьнна.

Эттача хьалах пайда а эцаш Пиночетаца ше вIашагIкхетилга дегаза хетанзар США президента Дж. Картера а. Из вIашагIкхестар хиннaчул тIехьагIа хилар хургда аьнна меттар. Сага бокъонаш лораелга шийй керттера декхар да моттийта гIертача Дж. Картера репрессиани политика лелаеча генералах кIезига - дукха бехк баккхарца салоIам бир, хIаьта Пиночета Чиле юха пIакхоаччашехьа кхы а ах шера осадни хьал хургдолаш оттадир мехка.

Иштта кхы а къаьггагIа гучадаьлар «демократически хувцамаш» дара план оттаярцен цунца цхьана шнй къайлагIарча охранка вывеска хувцарцеи дунен общественность тувлае хунта гIийрталга. ХIаьта а дунеина гу: аргIанара спектакль ловзаяь яьлча, хьалха санна фашистски свастика тIайола пордув Чилийски генералаша Iохийцалга.

Ю. ЗАРИТОВСКИЙ.
(АПН).

Исторе оагIош

ГIАЛГIАЙЧЕН ЛОАМИЙ ДЕГ ЧУ

ОЧЕРК

ТIаргим, Хамхе, Эгикхал.., МоллагIча гIалгIачоа эггара езагIа йола моттигаш я уж. Дукхха эзараш болча туристий хьежа догдоагIа царга. Уж моттигаш — боарам боацаш дуккхача поэтически произведенеш — геттара ширача, фольклорни, хIанзарча — романий, поэмай, лирически стихотворенеш турпалаш. Уж я, юххера а, Iилмахой — историкий, архитекторий, искусствоведений, хIаьта ширача юрташта юкъе дIа а этта, кер биззалца лоамаи фо, корта бохош дола исторе фо чуувзаш латта тхо санна болча археологий дуккха ноахалаш зерате ухаш йола моттигаш...

ГIалаш ягIа юрташ дIатIахьежача шоайла цхьатарра хете а бе-бе я. ТIаргим кхетаь гIалаши къал ме йолх готтагIа а йолаш лаккха урагIьяха ягIа вIовнаши. Хамхе — боккъонца йола чIоагIале, лоаллабаьча кхерах еттача санна йола гIала. Эгикхал — боса оагIонца паргIатта яьржа улл, къаьст-къаьстача доакъошта екъаелча санна. Царех хIараяр — моттигерча историе кхерам летопись. ХIараяр оаха тIадийрзаи чIоагIIеи къахьега мегаргдолаш я. Цхьабакъда, тахан-м уж Iомае даьхкалац тхо укхаза. ХIанз тхо укхаза кхоачадаьд Эгикхала юстара гIолла хьа а хьайза Эсах дIакхетача массача хин аьтта оагIорахьарча берда йисте улла Оздик яха юрт, шнй гIалаш а малхара кашамаш а тIехьа бокъонца йовза безам хиларо.

Iилмахошта чIоагIа бага яха юрт я Оздик. В. Ф. Миллер, Л. П. Семенов, А. И. Робакидзе — уж я укх тIеххьарча бIаь шера шоай теркам цунна тIаберзабаьча вовзаш волча алхха кхаь археологен этнографен цIераш. Цкъа хинна Iийнавац укхаза хIанз дунен тIа воацаш вола, эггара хьалха Къилбаседа - Кавказски археологически экспедици дIайолаяь профессор Евгений Игнатьевич Крупнов а. ХIаьта а, царех хIаране шн-ший тайпара ма-ярра йийцай Оздик. ХIаране белгалдаькхад лоаман ГIалгIайче Iомаяра из чIоагIгIа лоархIаме хилар. ХIаьта укхал хьалхагIа дIаяхача оаха деча тохкамий сезоне тхоай отрядаца хилар тхо укхаза зем боахаш. Массехк студенцаца цхьана укхаза хиннав къона Iилман болхло М. Б. Мужухоев. ХIаьта цо гулъяьча материалаша боккъонца дог тешадир Оздик лаьрххIа Iомае мегаргйолаш хиларах.

Иштта нийсделар тхо укхаза. 10 ди даькххар оаха. Сатессача денз маьркIажалца цIаккха а са ца лоIаш тхоай гIулакх деш, доладенна лелаш хулар тхо. Де хIама доацаш цхьаккха а висацар. Оздикера гулъяь материалаш ларде йийшар Мужухоев Макшарипа кандидатски диссертаци а. Цудухьа доллача хIаманна духтIавала ловра къонача археолога: гIалаш, малхара кашамаш, элгацаш... Магомадов Илез кIирвенна гIирсий пенашка хьежар, оахкамаш де ца дезаш мукъа йоаккхача хана «Петроглифаш» — кхертIош тIара сурташ лехаш. Букъ хьал ниис ца беш, пIелгаш тхьовсалца шийна эшача объектай сурташ дехкар Петренко Владимира. Чухийрцача вIовнашта юкъера, баьдечей мух ловзачен малхара кашамашта кIалхара хьахозар юкъ-юкъе шоайла дIа-хьа дешаш кхувсаш лелача Мамаев Хьамида, Дударев Сергея, Пинчук Виктора, Шевченко Александра оазаш. Атта боацача кухнецарча балхои археологически гIулакхашеи духхьал готъяь лелар из сезон дIахора шнй хьашташ къоастадара, шнй вахара кхел — Къилбаседа Кавказе алхха ше цаI мара йоацача лоаман кхалсага - археолога кхел белгалъяра хоадамболаш а хинна дIаэтта Даутова Резеда.

ХIаьта сона мишта хетар? Духхьал дIаяргда аз: хало йоккха латтар сона тIа, хIаьта а чIоагIа чам болаш бар болх. Хоза ма-дий къонача, лаьрххIа шоай гIулакхах чуийна боахкача нахаца болх беш. ВIалла а хIама дац — хьо массанахьа кхача везаши хьа повкъостал, опыт, консультаци массанена эшаши яр аьнна. Цу гIулакха даьккадеций тхо укхаза хьал а!

Дукха ха йоаккх оаха — азеи, Макшарипеи, Илезеи, Володяси листача нитташта юкъе гIолла чаккдувлаш, Оздика план нийсагIа оттае, цун структура, йилмара наькъаш довза гIерташ. ХьалхагIа цIаккха а, цхьаккха археолог гIертавац гIалай комплекс сел маярра «яшха». Цудухьа кердача хIаманна хIара тхо дух тIа массаза доал гIаддолхар, бIуболийтар; нийсача наькъа тIа дар тхо! ТIаккха гIадвуташ да, оаха тIаднйрзза хьийгача къих хьахиннар — Оздик боккъал башха вIов — ГIалгIашкахьа эггара толашагIчарех цаI хьалъярца йилла йолаенна хиларах яь Iилманна пайдана вывод хилар: укхаза, хьалхагIа цхьаннахьа а ца хиннача тайпара дика юххьанцара тайпан (патронимически) коллектив тIа-тIа йоха а йохаш иззамо шо-шоай дезал а хиле дIанйтта моттигаш зеялар; башха-дикача поселка истори Оздика вахарен историен башхлонашка хьежжа хьалдаьча малхарча кашамашцеи элгацашцеи айхха дувзаденна хилар.

Цул тIехьагIа — ТкъобIаь-Ерды яхача элгацахьа йоляелар экскурси, Iилман зем боаккхаш, кIоаргга уйлаш йолаш, овлангара денз тохкамаш деш йола экспедици. Цул тIехьагIа йизза кхоачаш хилар цу шийтайпарча архитектура памятникех Мужухоева Макшарипеи Магомадов Илезеи цхьана яздяь статья. ХIаьта ТкъобIаь-Ердегара гIадж кхоссал юкъ мара яц ВIовнашке яхача юртарча, хьазилгий бIенаш санна, лоаман чхарий бовхьаш тIа ягIача гIалашка кхаччалца. Духхьал цу метте цу гIалашка хьежаш тхо латташ, чуессар тха дегашка ГIалгIашкахьара вIовнаш гонахьарча моттигаца тарьеш хьалъяь хинна хила еза аьнна хеташ йола уйла. ТIаккхача атта йолча моттигашкара вIовнаш дикагIа а хьалъяра кепага диллача чоалханегIа а я. ХIаьта юха чукхетар кхерам а болаш мара тIакхоачалургвоацаш йола вожаш чоалханегIа а гаьннара тIавоагIача моастагIчоа хийцца дов дулургдолаш яь а я.

ХIанз аз дукхагIа хьехаераш вIовнаш ма-йий. Уж ца хьехайича яргйолаш а яц: оаха чIоагIа уйла тIайохийтар царна. Цхьабакъда, Эса атагIа оаха яьккха дукхагIа йола ха дIаяьлар тха Оздикерча малхарча кашамашка хьожаш. Цига дар байна нах чубехка даь иттех цIалг, хIаьта царех хIаране чу — ширача замалахьа баьхача итташ а цхьаццанахьа бIаьш а болча даьй тIеххаш ядар. Вай ширача замалахьарча даьй декъий хоза нийсдеш Iодийхкад пений оагIошка хьалйоаххкача дахчан е сланцеви тархеш тIа. Малхарча кашмий кепаш бе-бе я: вIовний хьисапе, шин оагIорахьа хьекха тхов бола диъ саьна цIалг морг, цхьаццадараш лаьттах Iочукlоаргдаь а долаш... Цхьабакъда, хIаране чу тхона — археологашта — боккъонца йола ганз. ГIалгIай даьша, ислам цар тIаэцщалца йолча хана (хIаьта из тIайнйца а мичай дукха ха, шн бIаь шу кхоачаш доацщаш мара), байнарашца цхьана дIаехкаш ма хиннайий дуккха хIамаш — цIагIа лелаераш, герз, купала дегIаца лелаераш, кхыраш — цу ханарча дын IаьдалагIа венначоа къематден чухь «накъаргъя аьнна хийттараш». Уж хIамаш я аз тха ганз я яхараш а. ДIатIахьежача баьде, бос байна я уж. БIаьшеренаша къахетам баьбац е аьшкагIа, е гезагIа, е дахчах а, е кIадах а... ХIаьта а бокъонца йола ганз я уж. ДIадахача историе теший ганз!

Оздикерча кашмий материалех дувца хIамаш дукха дар. Хоза хета дац М. Мужухоева кандидатски диссертаце эггара сийрдагIа йолча оагIоех цаI тIехьагIа цар дIалаьца хилар. Вешта, цар Iилман лоархIам оаха хIанз а бокъонца ше мабарра кхетабаьбац. Из бакъ хилар хьахьокхаш дола укх тайпара цхьа хIама дувцаргда аз.

Укх шера Дона тIарча Ростове «Лакхерча школа Къилбаседа - Кавказски Iилман центра известеш тIа» араяьлар, малагIча материалех ког гIортолга а еш бокъонца нийса ха йиш я Нохч-ГIалгIайчен, ХIирийчен, Балхаройчен, Къоаршойчен лоамашка тIехьагIарча юкъерча бIаьшерений кашмаш хьахила маца доладеннад» яха са статья. Из язъеш се волча хана аз цIаькха а бе боагIаш мах бир Оздике оахош даьча оахкамаша гучадаьхарий. Цу хана тхона кораяьча бIаьш хIамашта юкъе ма ярий арахьара тIакхихьараш а, цу тIа а тоъал гаьнара кхихьараш. Цу хIамаша эггара нийсагIа духтIавоаккх нах дIабийхкача ханашта.

Царех да шоай тайпара зизаш тIалатта XVI бIаьшеренера пирсаьний кIада. Доккхий дахчан кодаш — цар мода Кавказе енай гаьнарча Москвера XVI бIаьшере чакхйоалаш. ХIаьта чухьежа кизгаш хьадаьд XVII—XVIII бIаьшеренешка город Ярославерча, Москверча, Нижни Новгородерча мастерскешка. Юкъ-юкъе каш чу нийслу дахчан Iерж а йолаш йола топпара гIаьле. ХIаьта цо хьахьокх бокъонца йола ха, хIана аьлча XVIII бIаьшере йолаялале хьалхагIа Къилбаседа Кавказе тхьамка довзаш хиннадац, хIаьта XIX бIаьшере юкъекхаьчача хана исламо ехкарах йитай гIаьле.

Уж хIамаш дIахо а дувца йиш йолаш дар. Вешта дийцар а тоъаргдолаш да гIалгIай шоай культура боарам мел хиннаб цу арахьара тIакхихьача хIамаша хьахьокхаш хилар, лоамарча Эса атагIа баьхача гIалгIаштей гонахьарча дуненнеи юкъерча культурни бувзамий маIани шорали кхеталара. ХIаьта хьалха (цхьаццайолча моттигашка хIанз а) буржуазин историкаша ма яьхадий Кавказа лоаман халкъаш массаза а гонахьарча дуненах дIахаьда даьхад, кхыча племенашцен халкъашцен цар цхьаккха тайпа гIулакхаш лийннадац!..

ТIаккха, цу тайпара харц уйлаш хьагучаяхар духьа баьдеча малхарча кашамашка сатессача денз маьркIижалца болх бе багIац, ширача замалхьарча вай даьш а леладаьча хIамашта духтIадовла а гIерташ?!

...Из никъ ийца лоаман ГIалгIашкахьа дахадар тхо нийсса ворхI шу хьалхагIа. Цу хана денз массе тайпара хIамаш дукха хиннад. Цул тIехьагIа а цкъа хинна Iийнадац тхо цу ширача моттигашка цхьана а къаьст-къаьста а. Цу хана денз дукха хIамаш гучадаьннад цигара. Тахан а тIехьа тIагIертта кердача хIамашта духтIадовла гIерташ хьувз тхо. ТIаккха гаьна мичай ТIаргима, Хамхена, Эгикхала, Оздика, юхxе гIолла транскавказски машинникъ гIоргбола а хIамаш хара тIера бараш укхазахьа чуболалургбола а ха. ХIаьта из ха хьатIакхачале оаха — археологашен историкашен — массе оагIорахьара а кIоаргга а Iомаде деза ГIалгIайчен дог, къаьнара область. Дог а хьаькъал а цепдоаккхача моттиге нийсвоаларах эггара хьалха дег чу есса уйла эггара кIоаргагIен сийрдагIен хулга ца ховр малав? Дуккхача хана денз аз язде лийрхIачоа, хIанз гаьна даьннача цу деношта цIаькха а кхы цIаькха а тIаерзаю аз уйла. Цудухьа аз яз а дир!

Виталий ВИНОГРАДОВ,
исторически Iилмай доктор, профессор.

СУРТА ТIА: ЦIей-Лоама юхе.

В. ПЕТРЕНКО сурт.

СОВЕТСКИ ЦИРК КАНАДЕ

«Союзгосцирка» объединенен «Канадиен Арена Компанен» оттаяь контракт кховчаш а еш, Москвера Канаде яхар советски цирка мастерий йоккха группа. Цхьа бутти ах бутти йолча хана (22 сентябрера 6 ноябре кхаччалца) манежа артисташ хургба канадски ворхI городе.

Канадерча наха хьалхе а дайзад советски цирк. Массехказа хиннад из цу мехка. ТIеххьара гастролаш яр 1973 шера, чIоагIа хозахеташ тIа а нийцар уж, из бахьан долаш дагадехар цар организаторашта — «Канадиен Арена Компанена» — кердаяьккха программа а йолаш кхы а советски артисташ шоашка беха.

— Верригa а гастроле вахар 64 артист, — аьлар «Союзгосцирка» кхыча мехкий отдела начальника Сидоров Александра. — Царна юкъе ба акробаташ, низа жонглераш, фе гимнасташ. Царна юкъе ва кхыметтел цискаш Iомадеш вар. Эггара сакъердамегIа йолча номера цIи йоаккхаш, соча ловргдар Нукзаров Тамерлана кулгалца Къилбседа ХIирий говрабаьреша гойтача «Лоаман легенда» цIи яккха.

БарайттлагIча бIаьшерашкарча кавказски лоамароша леладаь бIухой дувхар дувхача Нукзаров Тамерлана дошлоша хьахьокх шоаш башха дика баьреш хилар, дегI леладехар. ШIаьхха никха «тIом» — турапца летар — соца бу говра тIа а ягIаш кхалсаг гучаяларо. ТIаккха долалу говрашцара ловзараш, царна юкъе да баьрий говра кIала волча хана, говраш кхувса а луш гIозарех — чакхлелхар. Цунна цхьана гучадоал говрабаьрий — кхалсаг шнй партнераш — маIанах санна ди хьовзабе ховш хилар.

Клоун воацаш хилац цирк. Клоун Куклачев Юрий гуш хул Iомадаьча цискашта юкъе.

Ерригача номерех лаьца, ховш ма-хиллара, дувца а могаргдацар, цхьабакъда, царех хIараяр эггара лакхарча боарамга кхоачаш кийчъяь я. Гастроле бахийта хержар советски цирка кхоъи ахи эзар артиста юкъера дикагIбараш. Группа эггара йоаккхагIа йола белгалю я цунна юкъе тайп-тайпарча къамий цирка школаш юкъеяхьар.

Вадим ФОТИНОВ.
(АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло — городе Москве Олимпийски объекташ — хьалъеча болх бе хьех оаха шо.

Олимпийски объекташ хьалъеча балха дIаэц 18 шу даьннеи 30 шерал тIех балаизеи бола каменщика, столяра, плотника, монтажника, такелажника, изолировщика, бетонщика, сантехника, маляра, штукатура, плиточника, шофера, гIишлошъечек наькъаш дехкачен машиний механизатора говзал йола, дезал боаца граждаиаш.

Балха дIанийцача наха Москве чуIе дика кийчъяь общежити а лу, болх беш мел йоаккхача юкъа хана прописка а ю. Йолаш йолча нормашка хьежжа болхлошта тIадувха лаьрххIа барзкъаши кога гIирси лу. Къахьегамах доагIар сдельни да.

Къахьегамхошта культурни салаIара Главмосстрой организацей доалахьа культура ЦIеноши, стадион, городал арахьа салаIара базаш я. Са лоIача хана болхлой столица музеяшка, выставкашка, Подмосковьерча хозача моттигашка кхувл.

Дувла Москве, из шуга хьежаш я шоана!

Олимпийски объекташ хьалъеча болх бе безам бараш республикерча ВЛКСМ горкомашка, райкомашка, обкоме бахка беза, 2-05-93 номерагIа телефон тоха а мегаргья.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 сентябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Конек-Горбунок» яха Ершова фаьлг дIабеш РСФСР заслуженни артиста Невинне. 10.20 — «Городаши нахи» яхача циклацара «Окаца Волга вIашагIкхетача моттиге» яха телевизиони документальни фильм. 10.50 — «Вай биографи. 1971-гIа шу». 15.05 — «Мехка гIишлош хьалъечара - кагирхой» яха документальни фильм. 15.35 — «Шахматни школа». 16.05—«Исторе оагIош». «Къаьнар Iа Киеве». 16.35 — «Изобретатель». 17.05 — «Советаши вахари». Передача дIахьу юридически Iилмай доктора Васильева. 17.35 — Городера Рыбинскера берий художественни самодеятельносто коллектива концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Саги закони». 18.45 — Островске иллех йолча темах йола фантази. 19.00 — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга. Советски Молдави. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва КПСС Центральни Комитета член, Молдаве Компарте Центральни Комитета хьалхара секретарь Бодюл. 21.00 — «Ха». Информациони программа. 21.30 — «Документальни экран». Передача дIахьу поэта Рождественске. 22.45 — «Музыкальни абонемент». «Къона иллиалархой». Передача йистеяьлча — кердадараш.

Совета председателя Бурина. поэтIара оалхазараш кхоабача Паровай къамаьлаш. 19.35 — «Советски илле антологи».. 19.50 — «Октябра йоургйоаца сердало». Германски Коммунистически парте председатела новкъоста Герберта Миса интервью. 20.00 — «Вай биографи. 1972-гIа шу». 21.00 — «Ха». Информациони программа. 21.30 — Эстради программа. 23.10 — Городашии спортах йола СССР чемпионат. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информациони программа (эрсий, нохчий меттала). 18.25 — Пятилетке хьалхалаттараш. Токарь Мусаев (гIалгIай меттала). 18.40 — Мастер, Iомаве ученик. Данильянц (нохчий меттала). 18.50 — «Ялата кап алгебра» яха телевидене Грозненски студе киноочерк. 19.00 — Хоамаш, реклама. 19.05 — «Телезу» (нохчий меттала). 19.25— Музыкальни пауза. 19.30 — Социалистически яхьа дневник. Юбилейни вахта — толаме чакхъяккха. 20.00 — «КъайлагIа лараш» яха художественни фильм.

II ПРОГРАММА

17.35 — Берашта дола фильм. 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информациони программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.25 — «Общественни гIулаккера сага». 18.35 — Телехьажархой письмоех дола гIулакхаш даьд. 18.45 — Республика кхашка. Рейд. (нохчий меттала). 19.00 — «Оренбургски петара цхьараль» яха фильм. 19.10 — Цхьан дезала юкъе. «Промавтоматика» яхача Iилман - производственни объединене Грозненски опытни завода коллектив йолча (гIалгIай меттала). 19.30 — Киножурнал. 19.40 — Шун книжкай тархе тIа. Сулейманов. «Лоамая симфони». 19.50 — Социалистически яхье котало яьккхараштa дола концерт (гIалгIай меттала). 20.25 — Документальни фильм.

30 сентябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Хьаде тхоца, хьаде оаха санна, хьаде тхол дикагIа». Германски Демократически Республикера передача. 10.30 — «Дайи бераши» яхача циклацара «Пхи ди а цхьа Iуйре а» яха телевизиони документальни фильм. 11.05 — Иллеш доах дунен халкъашта юкъера конкурса лауреата Лисовске. 15.00 — Телевизиони документальни фильмай программа. 15.35 — «Москва а, москвичаш а». 16.05 — «Канонерскера бераш» яха берашта дола художественни фильм. 17.20 — «Брянске вIашагIкхетар» яха телевизиони очерк. 18.00 — Кердадараш. 18.15— [illegible]

РАДИО

6.30 — «Юртабоахама техниках дикагIа пайда эцара тIехье». Урус-Мартановски районера передача. 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 —«Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Халкъа эшарий концерт. 9.15 — Лоаман наькъашка гIолла. Водителах Шахмурзаевх йола очерк. (нохчий меттала). 9.30 — «Октябрь а, КПСС Ленински аграрни политика котъялар а» яха беседа. 9.45 — «Юбилейни вахта — толаме чакхъяккха». «Шоай деша тешаме ба». Производственни товарни койторера передача (гIалгIай меттала). 16.00 — Новкъостий, шун письмоех дола концерт., 16.30 — Юххьанцарча партийни организацешкара отчеташ а, хоржамаш а (гIалгIай меттала). 16.45 — Корта бохабу малараш мерца къовсам лоаттабе. «Ший лоIамагIа кхетамчара валар». Медицински Iилмай кандидата Дальсаева беседа. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

30 сентябрь

Вошал долча республикай пенош. Чувашски АССР радио Ди.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, малхбоалехьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 5 — 10, Грозне 7 — 9 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонгахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0 — 5, Грозне 5 — 10 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ФУТБОЛ

«Терек»—«Таврия»: 1:0

Августа тIеххьарча дийнахьа Ростоверча армейцашца вIашагIкхийттачул тIехьагIа денз Грозне кхы ловзанца яр «Терек». ХIаьта самардийнахьа С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе юха а футбол цIи йола гIоза цIей дар. «А» класса хьалхарча группа командаша аргIанара тур чакхйоаккхача цу дийнахьа «Тереко» тIаэцаш яр Симферополера ена «Таврия» яха команда.

Футбол езарашта дIабов- [illegible]

гIа а арахьа а духхьал котъяла гIерташ мара «Таврия» ца ловзилгеи, хIаьта «Терека» оамалаши теркалйича цу шин команда юкъера вIашагIкхетар сакъердаме хургхиларга дог даха йиш яр.

Хила а хилар из иштта. Юххьанца а денз шинна а команда наIарашта юххе гол чутохара кхерам тIатувсаш моттигаш нийслу. Дале а дукхагIча даькъе «Таврияй» наIарашкахьа лест ловзар. Хьалхарча итт-пхийтта мину- [illegible]

цаш. Белгалдаккха доагIа, цу вIашагIкхетаре «Терека» капитано цу тайпара гаьннара бургацаш наIарашкахьа а хьежаеш еттаро хьаьший вратарь Г. Лисенчук каст-каста халча увттаваьлга.

Шийй аргIа «Таврияс» шек йоацаши тIатеIаи чакхйоахар ира контратакаш. Команда дерригa доакъош тешаме вIаштIехьдаьхаи шоайла вIаши дика кхеташи хиларах каст-каста флангашка гIолла «Терека» наIарашкахьа кхоа- [illegible]

ШоллагIча тайма юхьиг а хьалхарча тайма юхьига тара яр. Цхьабакъда, В. Колядко когаметта ловза араваьннача А. Чихладзес иргIа йир «Терека» атакаш. Цхьан метте ца а латташ хадданза флангаш хувцаш из ловзарах хьаьший защитникий теркам шийна тIаозар цо. Цо «Терека» форвардашта торолора юкъегIолла яьсса юсаш хиннача моттигашка гIолла чакхбувла. Иштта 56-ча минуте гаьннара хьатехача бургаца тIа а кхийнна ше цаI мара воацаш хьаьший вратараца вIашдухьала нийсвеллар В. Якушкин. Цо теха бургац вратарех [illegible]

М. САЛМАНОВ.

Цу туре хинна кхыдола ловзараш иштта чакхдаьннад: «Пахтакор» — «Звезда» — 2:0, «Памир» — «Рубин» — 2:1, «Торпедо» — «Кузбасс» — 1:0, «Колхозчи» — «Уралмаш» — 2:1, «Нистру» — «Динамо» (Минск) — 1:3, «Спартак» (Ивано-Франковск) — «Динамо» (Ленинград) — 2:1, «Металлург» — «Спартак» (Москва) — 1:1, «Кривбасс»—«Шинник» — 2:0.

ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА
(29-ча сентябрага диллача)

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1. «Спартак» М.	31	17	8	6	70—41	42
2. «Пахтакор»	31	16	10	5	45—21	42
3. «Динамо» Мн.	31	17	8	6	48—26	42
4. «Памир»	31	16	5	10	45—30	37
5. «Кузбасс»	30	17	3	10	43—30	37
6. «Таврия»	30	15	6	9	41—24	36
7. «Терек»	30	14	6	10	48—38	34
8. «Шинник»	31	11	11	9	40—35	33
9. «Нистру»	30	10	13	7	36—34	33
10. «Торпедо»	31	12	7	12	33—37	31
11. «Динамо» Л.	31	9	11	11	44—45	29
12. «Уралмаш»	30	10	9	11	46—48	29
13. СКА Р.	30	8	10	12	27—35	26
14. «Металлург»	30	8	10	12	23—34	26
15. «Спартак» И.-Ф.	30	7	12	11	27—40	26
16. «Колхозчи»	31	9	7	15	31—52	25
17. «Спартак» Орд.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
18. «Кривбасс»	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
19. «Рубин»	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
20. «Звезда»	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-88; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттен деношка

СФ05267. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7044.